

HØGRE UTDANNING 1970 - 1994 MED VEKT PÅ HØGSKOLEVIRKSOMHETEN I OSLO OG AKERSHUS

Av Åsolv Frøysnes

Artikkelen er trykt av ABM-media as i 2013. Bestilling til post@abm-media.no Pris: Kr. 50,00.

Innledning.

Formålet med denne artikkelen er å skissere viktigste hendelser i høgre utdanning fra slutten av 1960-årene fram til høgskolereformen i 1994 med vekt på å få fram situasjonen i Oslo og Akershus. Det er en særlig hensikt å vise til de mange områdene som kan være gjenstand for videre studier og forskning. Jeg håper at denne oversikten og gjennomgangen vil vise at det fins mange spennende emner å utforske for den som interesserer seg for høgre utdanning både på nasjonalt og lokalt plan. Framstillingen vil bære preg av at departementet var mitt arbeidssted i den aktuelle perioden.

Historien om høgskolevirksomheten i Oslo og Akershus er et spennende forskningsfelt å ta fatt på, med de ulike institusjonenes etablering og utvikling, for enkelte fra slutten av 1800-tallet. Den felles historien med det regionale høgskolestyret fra 1979-1994 er lite beskrevet. Fra 1994 følger en periode på 17 år med to høgskolars utvikling og konsolidering hver for seg, til en fra 2011 får en samling av den statlige høgskolevirksomheten i regionen med et nytt samlet siktemål fram mot et profesjonsuniversitet for Oslo og Akershus.

Høgre utdanning i 1960 og 1970-årene.

Kirke- og undervisningsdepartementet oppnevnte i 1965 en komite «til å utrede spørsmål om videreutdanning for artianere og andre med tilsvarende grunnutdanning», kalt Ottosen-komiteen. Komiteen var bredt sammensatt med 14 medlemmer (en kvinne) og avga fra i 1966, 1967 og 1968 tre innstillinger som alle var enstemmige. Flere av komiteens medlemmer ble seinere statsråder og statssekretærer.¹

Komiteen pekte på utbygging av flere studieplasser som hovedutfordringen, og på at det var en skjev fordeling av studieplassene og en urasjonell institusjonsstruktur.

Universitets- og høgskolekomiteen av 1960, ledet av Per Kleppe hadde foreslått en tredobling av antallet studieplasser fra 6 000 til 18 000 i perioden fram til 1970. Det viste seg at antallet var kommet opp i 30 000 studieplasser i 1969. Ottosen-komiteen mente at en i den kommende 15-20 årsperioden måtte tredoble dette tallet til 90 000 studieplasser. Utbyggingen av 60 000 nye studieplasser var en stor utfordring både praktisk og økonomisk.

¹ De tre innstillingene om videreutdanning for artianere ble avgitt 20. juni 1966, 20. juni 1967 og 15. mars 1968. Blant medlemmene i utvalget var Kjølsv Egeland, Lars Roar Langslet, Annemarie Lorentzen, Ingvald Ulveseth og Halvdan Skard.

Utvalgets hovedbegrunnelse for kapasitetsutvidelsen var å dekke etterspørselen etter studieplasser som var sterkt økende. Samtidig var det aktuelt å oppgradere en del skoleslag til postgymnasial utdanning og det ville på en del sentrale samfunnsområder være økende behov for høgre utdannet arbeidskraft.

Komiteen la fram forslag om at det måtte satses på bestående institusjoner men også om utbygging av nye. Etablering av universitet i Trondheim og Tromsø og Norges idrettshøgskole var blant forslagene.

Komiteen foreslo å dele landet inn i 12 utdanningsregioner, 4 av disse med både universitet og høgskoler (Osloregionen omfattet også Akershus og Buskerud). De øvrige 8 skulle bare ha høgskole. Høgskolene skulle samles i et system av distriktshøgskoler med korte yrkesrettede studietilbud og utdanninger som var beslektet med utdanning gitt det første året ved universitetene. Det skulle fortrinnsvis etableres regionale studiesentra med 1500 – 4000 studenter, først og fremst bestående av de nye høgskolene som komiteen foreslo. Eksisterende postgymnasial utdanning burde knyttes til studiesentrene så sant det var økonomisk og praktisk mulig.

Begrepet «distriktshøgskole» i Ottosen-komiteens innstillinger var en fellesbetegnelse for en organisatorisk overbygning over alle postgymnasiale utdanningsinstitusjoner utenom universitetene og de vitenskapelige høgskolene i hver utdanningsregion. Hver region skulle ha et felles styre med 7 medlemmer (eksterne i flertall) og en felles administrasjon ledet av en høgskoledirektør. Styret skulle ha beslutnings-, kontroll- og ledelsesfunksjoner overfor alle enheter som inngikk i distriktshøgskolen i regionen.²

Ideen om et nytt høgskoleslag fenget så sterkt politisk at den ble tatt ut av helheten to år før Ottosen-komiteen var ferdig med sitt arbeid. Etter rask bearbeiding i departementet og framlegg for Stortinget ble det iverksatt prøvedrift med distriktshøgskoler høsten 1969 i Kristiansand, Stavanger og Molde. Deretter kom distriktshøgskoler i gang i Bodø, Volda, Lillehammer og Bø i Telemark.

De nye distriktshøgskolene fikk raskt en solid fagportefølje med 2- og 3-årige yrkesrettede studietilbud og grunn- og mellomfagsstudier som avlastning for universitetene. I 1974 hadde distriktshøgskolene 3000 heltidsstudenter samt kursstudenter omregnet til 430 heltidsstudenter.

Utbyggingen av studietilbud ved andre postgymnasiale utdanningsinstitusjoner økte også, spesielt ved lærerskolene, da det i begynnelsen av 1970-årene viste seg å være stort behov for å utdanne flere lærere. Mens det politiske fokuset var rettet mot de nye distriktshøgskolene og oppretting av studier og stillinger ved disse, var lærerskolene styrt sammen med skoleverket i departementet. Det store behovet for lærere til grunnskoler og barnehager som skulle dekkes i første del av 1970-årene, ble gjennomført ved oppretting av

² Ottosen-komiteens 3. innstilling, del III.

ekstra klasser (grupper på 30 studenter)så langt det var praktisk mulig å få til ved etablerte skoler og med Sogndal og Alta som nyetableringer i 1972 og 1973.

Det var en del uro i etablerte skolemiljøer når de nye distriktshøgskolene ble opprettet på samme sted som det fra før var bl.a. lærerskole (Kristiansand, Stavanger, Volda, Notodden/Bø og Bodø). En side av dette var konkurranse om studietilbud og ressurser som for en del kunne bli bygd opp nokså parallelt. Lærerskolene ble drevet innenfor tradisjonelt lov og regelverk. De hadde sterkere faglige bindinger i sine studieopplegg enn de nye distriktshøgskolene som i den første fasen startet opp grunnfagsstudier for å avlaste universitetene. Lærerskolene derimot hadde årsstudier som videreutdanning for lærere i samme fag. Uroen var imidlertid først og fremst knyttet til styringsordningen som Ottosen-komiteen hadde foreslått. Denne var det stor politisk uenighet om. Fra 1971 var det en periode med hyppige regjeringsskifter som gjorde usikkerheten større. Det ga grobunn for utrygghet og spekulasjoner og bidro til at studentopprøret hadde en god kampsak (mot distriktshøgskolestyret).³ Veggaviser, debattmøter og demonstrasjonstog ble tatt i bruk som virkemidler. Engasjementet var stort og debattgleden var intens og med stor deltakelse spesielt blant studentene. Dette var det såkalte studentopprøret som i Norge kom noe etter andre land i Europa.

Korvaldregjeringen⁴ la i mars 1973 fram Stortingsmelding nr. 66 (1972-73) Om den videre utbygging og organisering av høgre utdanning. Det var ei omfattende melding som bygde på Ottosen-komiteens innstillinger. Meldingen ble trukket tilbake da Bratteli II-regjeringen tiltrådte høsten 1973, men Korvaldregjeringens melding fikk på sentrale områder betydning for utviklingen videre.

I Korvaldregjeringens melding ble det fastslått at «betegnelsen distriktshøgskole bør reserveres de utdanningsinstitusjoner som er blitt kjent under denne betegnelsen i prøveperioden og lignende institusjoner som etableres i andre regioner senere». Videre ble det lagt til grunn at høgskoler i det som Ottosen-komiteen hadde kalt distriktshøgskolesystemet, ikke skulle underlegges regionale fellesstyrer, men opprettholdes som selvstendige enheter med egne styrer og ansvar i økonomiske og faglige spørsmål. Høgskolene i regionen skulle heller ikke konsentreres i studiesentra, men ligge der de lå. Man fant det naturlig at «en av høgskolene i hver region gir et mer allsidig fagtilbud enn de andre og at distriktshøgskolene får denne oppgaven». Meldingen la til grunn at det for planlegging, koordinering og videre utbygging måtte være et rådsorgan i hver region.

³ Brattelis første regjering 17. mars 1971 – 18. oktober 1972 hadde Bjartmar Gjerde som kirke- og undervisningsminister. Hans Chr. Østvold var statssekretær.

⁴ 18.oktober 1972 ble Lars Korvald leder av en borgerlig mindretallsregjering (KrF, Sp og V). Anton Skulberg ble kirke- og undervisningsminister. Gunnar Stålsett var statssekretær. Regjeringen gikk av 16. oktober 1973.

Brattelis andre regjering⁵ la i september 1974 fram Stortingsmelding nr. 17(1974-75) Om den videre utbygging og organisering av høgre utdanning med sitt syn. I meldingen tok en opp Ottosen-komiteens forslag om et høgskolesystem der institusjonene skulle grupperes etter en geografisk inndeling under regionale fellesstyrer med besluttende myndighet i økonomiske og faglige spørsmål. Personalet skulle tilsettes i distriktshøgskolen, ikke ved den enkelte enhet. Når det gjaldt regioninndelingen ble det foreslått at fylkesinndelingen i landet skulle gjelde med unntak for Agderfylkene og Oslo og Akershus som skulle utgjøre felles regioner. Studiesentrene(distriktshøgskolene)skulle beholdes nye studietilbud. Det var ikke aktuelt å flytte andre, igangværende høgskoleenheter dit.

Forslaget falt ikke i god jord blant studentene. Det ble møtt med kraftige protester i møter og demonstrasjoner. Også tilsatte ved en del høgskoler og deres organisasjoner protesterte mot forslaget om et regionalt styre for institusjonene. Særlig var tilsatte og studenter ved lærerskolene aktive. Bl.a. gikk tilsatte og studenter ved Sagene lærerskole i samlet demonstrasjonstog til Stortinget med rektor i spissen. Opplegget i St. meld. nr. 17 ble oppfattet som en omstrukturering for å utdanne flest mulig på rimeligst og kortest mulig tid, samtidig som den organisatoriske sammenslåingen ville svekke yrkesinnretningen i profesjonsutdanningene og generelt svekke all høgre utdanning. Utdanningene kunne bli for sterkt preget av teoretiske fag og miste sine praksisrettede særpreg.

Innstillingen fra kirke- og undervisningskomiteen, Innst. S. nr. 272(1974-75) om den videre utbygging og organisering av høgre utdanning, forelå i mai 1975. Det politiske problemet var at Sp, Krf og SV holdt fast på Korvaldregjeringens forslag om selvstendige høgskoler med egne styrer, egen administrasjon, eget budsjett og eget personale. Ap støttet Regjeringen og Ottosen-komiteens forslag om et regionalt høgskolesystem, der enhetene var underlagt fellesstyrer. Høgre støttet langt på vei Regjeringens forslag, men hadde klare reservasjoner når det gjeldt ansvar og oppgaver for det regionale høgskolestyret.⁶ Høgres innstilling var i realiteten opplegg til et kompromiss som Ap sekundært kunne slutte seg til.

«Kompromisset» var utformet av komiteleder Lars Roar Langslet (H) som også hadde vært medlem av Ottosen-komiteen. Høgres medlemmer la til grunn at «et regionalt styre er en nødvendig forutsetning for en reell desentralisering, som også garanterer at regionens behov og muligheter blir tillagt avgjørende vekt i planleggingen». ⁷Betydningen av å sikre faglig egenart og indre selvstyre for institusjonene skulle vise seg gjennom egne styrer med ansvar for undervisningsopplegg, budsjettering og andre interne driftsoppgaver. Dette tilsa at personalet tilsettes ved den enkelte enhet, at bevilgninger normalt øremerkes for den enkelte skoleenhet og at fagplaner godkjennes av fagkyndige instanser på nasjonalt nivå.

⁵ I Brattelis andre regjering 16. oktober 1973 – 15. januar 1976 var Bjartmar Gjerde kirke- og undervisningsminister. Statssekretærer var Ingrid Eide og Bodil Skjånes Dugstad til 1975, Lars Uno Thulin 1975-76.

⁶ Innst. S. nr. 272 side 8-9.

⁷ Innst. S. nr. 272 side 9.

Ved behandlingen av innstillingen i Stortinget 5. juni 1975 ⁸tolket statsråd Bjartmar Gjerde komiteen slik at det var «tilslutning til hovedlinjene i Regjeringens framlegg» og aksepterte kompromisset som grunnlag for utformingen av styringsordningen i høgskolesektoren. Det ble etablert regionale høgskolestyrer med eksternt flertall, men med meget begrenset reell myndighet.

Resultatet av den politiske behandlingen av Ottosen-komiteens innstillinger kan oppsummeres slik:

1. Det skulle være en kvantitativ vekst i studieplasser og kandidater basert på å gi kvalifiserte søkere større mulighet for å ta høgre utdanning.
2. Lokalisering av nye studieplasser skulle brukes som et distrikts- og regionalpolitisk virkemiddel, med bl.a. bakgrunn i å gi studentene muligheter for å ta studier nær hjemstedet.
3. Postgymnasiale utdanninger skulle oppgraderes til høgskolenivå. Det skulle utvikles en fleksibel studieorganisasjon, med ordninger som kunne gjøre det mulig å bygge sammen utdanninger fra ulike institusjoner.
4. Et hovedmål om samordning og helhetlig styring skulle realiseres gjennom samlet planlegging, prioritering og koordinering innenfor den enkelte region ivaretatt av et regionalt styringsorgan.

De jevnlig skiftende politiske regimene i 1970-årene medførte bl.a. betydelige utfordringer for departementstilsatte, særlig de som arbeidet med saksfelt som det var særlig politisk interesse om. Lærerutdanning var ett av disse saksfeltene.

Lærerutdanningen hadde i lang tid vært lovregulert. Ved slutten av 1960-årene gjaldt fortsatt loven av 1938. Men storparten av den faglige virksomheten ved lærerskolene ble i 1971 drevet etter lov om forsøk i skolen. Lærerutdanningsrådet hadde i desember 1968 kommet med en omfattende tilråding om lærerutdanningen og forslag om ny lov. Bl.a. skulle all grunnutdanning utvides til å bli 3-årig. I mars 1972 la Bratteli-regjeringen fram Ot. prp. nr. 51 (1971-72) Om lov om lærerutdanning. Lovforslaget ble ikke behandlet denne våren. Da Korvald-regjeringen tiltrådte i oktober 1972 ble det satt i gang et intensivt arbeid med å legge fram et nytt og revidert forslag. Ot. prp. nr. 36 (1972-73) Om lov om lærerutdanning ble lagt fram 9. februar 1973. Det var politisk enighet om at lærerutdanningen burde få nytt lovverk, selv om organiseringen av lærerskolene ville bli vurdert i annen sammenheng. Loven ble vedtatt våren 1973 og sanksjonert 8. juni 1973.⁹

Selv om loven først ble iverksatt to år seinere, ble den lagt til grunn for utarbeiding av reglement og retningslinjer for virksomheten ved lærerskolene og bl.a. utvikling av et formalisert internt rådssystem. Dette ga seinere overslag til andre skoleslag.

⁸ Forhandlinger i Stortinget nr. 600, side 4657.

⁹ Innst. O nr. 66 (1972-73) fremlagt 18. mai 1973. Behandling i Odelstinget 25. mai og Lagtinget 2. juni 1973.

Situasjonen i Oslo og Akershus.

I Oslo og Akershus var det i 1970 mange institusjoner med Universitetet i Oslo som trekkplaster, og med mange åpne studier som rekrutterte søkere fra hele landet. Det var mange høgschooler med nasjonalt siktemål, som var de eneste i landet i sitt slag. Videre var det mange skoler, både statlige og private, som ga utdanningstilbud på postgymnasialt nivå, og som Ottosen-komiteen vurderte som kommende høgschooler.

Med de regionalpolitiske føringene som lå i tiden og som det var allmennpolitisk enighet om, ble det viktig å få til redusert vekst ved Universitetet og ved høgschoolene i Oslo. Med utviklingen av universitet og høgschooler i landet, ut fra regionalpolitisk siktemål, bl.a. for å gi ungdommen høgre utdanningstilbud i sin region nær hjemstedet, oppsto en situasjonen som i sterk grad kom til å prege høgre utdanningsinstitusjoner i Oslo og Akershus i om lag to ti-år.

Departementet hadde i april 1972 oppnevnt et utvalg til å vurdere høgre utdanning på Østlandet. Utvalget ble leder av arbeidsdirektør Reidar Danielsen. Både rektor og direktør ved Universitetet i Oslo var medlemmer. Utvalget skulle vurdere «hvordan det på Østlandet skal gis et tilbud av høgre utdanning som både er faglig allsidig og geografisk fordelt». Utvalget skulle spesielt se på hvordan Universitetet i Oslo kunne avlastes og komme med forslag om tiltak «for snarest mulig å bremse veksten av institusjonene i Oslo-området».

Østlandsutvalget la fram sin tilråding i mai 1974. Utvalget hadde ved hjelp av NAVF sitt utredningsinstitutt fått fram regionale prognoser over tilgang på artianere og gikk inn for at utdanningskapasiteten på landsbasis måtte bygges ut slik at samlet etterspørsel ble dekket. Studentene måtte få studere så nær sitt hjemsted som mulig. Utvalget gikk inn for at Østlandet inndeles i regioner etter fylkesgrensene, men med Oslo og Akershus som en høgschooleregion.

Østlandsutvalget mente at daværende studenttall i Oslo-Akershusregionen måtte holdes på nivå som i 1974 med 20 000 studenter som maksimumsgrense for Universitetet i Oslo. Dette kunne best sikres ved en rask utbygging utenfor Oslo-Akershus.

Utvalget gikk inn «for at enkelte høgre utdanningstilbud som i dag er plassert i Oslo, flyttes til studiesentre andre steder. En slik flytting bør etter utvalgets mening vurderes i forbindelse med ønske om nybygginger eller ombygginger». I tillegg til at utvalget foreslo at «enkelte utdanningstilbud flyttes ut av Oslo-Akershusområdet», foreslo det «at fremtidig senter for distriktshøgschoolen i Oslo-Akershus plasseres i Akershus». Utvalget pekte også på muligheten for nyetableringer i tilknytning til Norges landbrukshøgschool i Ås, f.eks. innen teknikk og økonomi.

Østlandsutvalgets innstilling fulgte St. meld. nr. 17 (1974-75) som særskilt trykt vedlegg. Departementet pekte på at innstillingen ville bli behandlet og at de ikke ville «framlegge en endelig vurdering av Østlandsutvalgets innstilling før denne er blitt behandlet på vanlig

måte». Men departementet ville gi en del merknader og synspunkter av betydning for den videre utbyggingen av høgre utdanning på Østlandet.¹⁰

Departementet mente det var naturlig med fylkene som høgskoleregioner på Østlandet og med Oslo og Akershus som en egen region. Departementet sluttet seg til utvalgets syn på at ressurser til utbygging av studietilbudene på Østlandet hovedsakelig må brukes til «å bygge ut de kortere studier innenfor et regionalt distriktshøgskolesystem. Den høgre utdanning er sterkt utbygget innen Akershus/Oslo-regionen, og departementet er enig i at det må gis prioritet til utbyggingen i de øvrige regioner».

Departementet var enig i at videre vekst ved Universitetet i Oslo måtte begrenses og at et viktig tiltak i så måte var å bygge ut studietilbudene ellers i landet. Departementet var ellers enig med utvalget i at en distriktshøgskole for Akershus/Oslo «i første omgang bare kan bli en regional samordning av eksisterende høgre utdanning i regionen». Et regionalt styre for Akershus/Oslo vil bl.a. måtte «nøye vurdere hvilke utdanningsfunksjoner som kan overføres fra Akershus/Oslo-regionen til andre regioner».¹¹

I St. meld. nr. 17 ble det lagt sterk vekt på bruken av høgre utdanning som distriktpolitisk virkemiddel. Med de klare meldinger som ble gitt til Oslo og Akershus, ble det også lagt klare føringer for de prioriteringer som fulgte i kommende år, både når det gjaldt utbygging av studieplasser og investeringer i bygninger. Høgre utdanning i hovedstadregionen kom til å bli preget av en systematisk nedprioritering gjennom de to tiårene som fulgte.

Det var imidlertid store ressurser innen høgre utdanning i denne regionen, slik at utfordringen ble å få til nyutvikling og endring innen de ressursene man hadde. Gjentatte initiativ fra sentrale myndigheter for å få flyttet statlige institusjoner ut av Oslo, la ellers en demper på initiativ fra institusjonene for å bedre lokalsituasjonen og det fysiske arbeidsmiljøet.

Etableringen av regionale høgskolestyrer.

Etter at Stortinget hadde fastslått prinsippene for organisering av høgre utdanning i juni 1975, startet arbeidet i departementet med å gjennomføre den nye organiseringen.

Departementets organisasjon ble vurdert i forhold til bl.a. iverksetting av ny lov om videregående opplæring, revidert grunnskolelov og etablering av nye fagråd samt nylig etablerte fylkesskolestyrer. Med det nye regionale høgskolesystemet var det naturlig at lærerutdanningen ble flyttet fra Allmennskoleavdelingen til Avdeling for høgre utdanning og forskning (HF-avdelingen), og at ingeniørutdanning og sosialarbeiderutdanning og enkelte andre skoler ble flyttet fra Yrkesskoleavdelingen til HF-avdelingen.

¹⁰ St.meld. nr. 17 side 38.

¹¹ St. meld. nr. 17 side 39.

Fra 1. februar 1976 ble Høgskoleseksjonen etablert under HF-avdelingen med tidligere Seksjon for distriktshøgskoler som ett av kontorene (nå tillagt ansvaret for sosialhøgskolene og høgskolene for journalist- og bibliotekarutdanning). Det ble etablert to kontor for lærerutdanning (ett for høgskoleadministrasjon, ett med godkjenning av lærerkompetanse) og ett kontor for ingeniørutdanning. Statens reseptarhøgskole ble lagt til dette.

Ved Stortingets behandling av St. meld. nr. 13 (1976-77) Om organisering av den fremtidige utdanning av sosial- og helsepersonell ble det i prinsippet slått fast at utdanning av helsepersonell på høgskolenivå, skulle høre inn under de regionale høgskolestyrene og overføres fra Sosialdepartementet til Kirke- og undervisningsdepartementet.¹² Dette omfattet et stort antall statlige og kommunale/fylkeskommunale og private utdanningsinstitusjoner. Denne beslutningen medførte et omfattende planleggingsarbeid. Iverksettingen førte til at det ved Høgskoleseksjonen i departementet måtte opprettes et nytt kontor for helsefagutdanningene. Det ble formelt etablert ved overtakelsen av disse høgskolene i 1981.

Ved Stortingets behandling av meldingen om private skoler (St. meld. nr. 19 (1977-78)) i mai 1978 ble det klarlagt at de private skolene på høgskolenivå ikke skulle gå inn under privatskoleloven. Det var lagt som forutsetning at høgskolestyrene skulle ta de private høgskolene med i vurderingen når det gjaldt framtidig utbygging av studier, men at de ikke skulle ha noe å gjøre med den daglige driften av disse høgskolene. Administrasjonen av de private høgskolene ble i første omgang lagt under Høgskoleseksjonen.

Det ble rimelig raskt klarlagt at de institusjonene som skulle legges inn under de regionale høgskolestyrene var distriktshøgskolene, de pedagogiske høgskolene (lærerhøgskolene), ingeniørhøgskolene og sosialhøgskolene.

Prinsippene for ansvar og arbeidsdeling mellom departementet, de regionale høgskolestyrene og de enkelte institusjonene ble fastslått ved kongelig resolusjon 20. februar 1976 i Reglement for de regionale høgskolestyrene. De regionale høgskolestyrene ble oppnevnt våren 1976 for alle regioner med unntak for Oslo og Akershus. Reglementet ble i første omgang bare gjort gjeldende for distriktshøgskolene.

Lov 8. juni nr. 49 om lærerutdanning var vedtatt i 1973 og ble iverksatt formelt fra 1. august 1975. Lærerskolene ble da formelt høgskoler med betegnelsen pedagogiske høgskoler. Lovens § 26 om styringsorgan måtte endres for å tilpasse disse høgskolene til den regionale styringsordningen. Lovendringen ble lagt fram i april 1976.¹³ Nå meldte imidlertid tidligere politiske uenighet om styringssystemet seg i Stortinget, samtidig som det oppsto en stor diskusjon om hvor sterkt lov om lærerutdanning skulle styre faginnholdet i allmennlærerutdanningen, spesielt om hvilke fag som skulle være obligatoriske. Kirke- og undervisningskomiteen ba bl.a. om nærmere utredninger fra departementet om hvordan

¹² Innst. S., nr. 300 (1976-77) ble behandlet i Stortinget 23. mai 1977.

¹³ Ot. Prp. Nr. 69(1975-76).

studentene valgte fag i løpet av studietida.¹⁴ Komiteinnstillingen var først klar 10. mai 1977.

¹⁵ Lovendringene ble satt i verk fra 1. august 1977. Etableringen av høgskolestyrene kom ett år seinere enn forutsatt for andre høgskoler enn distriktshøgskolene.

I rundskriv fra departementet 22. august 1977 ble lovendringen referert og reglementet for de regionale høgskolestyrene av 20. februar 1976 ble formelt iverksatt for ingeniørhøgskoler, pedagogiske høgskoler og sosialskoler. Reglementet ble også presisert, herunder at det bare gjaldt for statlige høgskoler og at høgskolene i Oslo og Akershus inntil videre skulle sortere direkte under departementet.

De regionale høgskolestyrere ble i all hovedsak rådgivende og koordinerende i forhold til departementet. Dette var imidlertid svært viktige og sentrale oppgaver i en tid med utbygging av nye studietilbud og studieplasser samt etablering av bygninger og tidsmessige lokaler. Viktige oppgaver gjaldt også planlegging og tilrettelegging for overtakelse av nye institusjoner i sektoren, spesielt helsefaghøgskolene.

Høgskolene styrte den faglige virksomheten og fikk direkte tildeling av bevilgninger. De regionale høgskolestyrene fikk myndighet til å fordele midler til vikarstipend som ga den enkelte fritak fra undervisning for å drive FoU-arbeid. Dette var ett av de første konkrete stimuleringsiltak for å øke FoU-virksomheten ved høgskolene. Videre fikk styrene fullmakt til å tildele midler til opplysningsorganisasjonene som støtte til å drive studieringer på høgre nivå. Høgskolestyrene fikk myndighet til å godkjenne interne styringsordninger ved institusjonene. Etter at det var fastsatt felles personalreglement ble tilsettingsmyndighet lagt til de regionale høgskolestyrene, men med tilsetning knyttet til den enkelte høgskole.

I perioden fra oktober 1973 til oktober 1981 hadde vi ulike mindretallsregjeringer utgått fra Arbeiderpartiet. 15. januar 1976 overtok Oddvar Nordli som statsminister og Kjølsv Egeland ble kirke- og undervisningsminister.¹⁶ Einar Førde overtok som kirke- og undervisningsminister 8. oktober 1979 og fortsatte i denne posten da Gro Harlem Brundtland overtok ledelsen av regjeringen i februar 1981.¹⁷ Perioden med arbeiderpartiregjeringer ble preget av utvikling og konsolidering i høgskolesystemet. Det var stort behov for dette slik at institusjonene kunne få utviklet sine studier med nye fag- og studieplaner. Høgskolene fikk også utviklet et internt styringssystem samtidig som det regionale høgskolesystemet kunne komme i funksjon. Samtidig var perioden preget av sterk vekst i studieplasser i høgskolesektoren og utbygging av nye studietilbud.

¹⁴ Departementets brev til stortingskomiteen datert 11.1. 1977 om spørsmål som var stilt.

¹⁵ Innst. O nr. 67 (1976-77) ble behandlet i Odelstinget 26. mai 1977.

¹⁶ Halvdan Skard og Kari Gjesteby ble statssekretærer. Gjesteby ble i 1978 avløst av Rolf Lasse Lund som var statssekretær til 1979

¹⁷ Halvdan Skard fortsatte som statssekretær under Førde sammen med Grete Knutsen. Svein Larsen var personlig sekretær. Samme mannskap fortsatte etter at Brundtland ble regjeringssjef.

Regionalt høgskolestyre for Oslo og Akershus.

I St. meld. nr. 19 (1974-75) ble det pekt på at organiseringen av høgre utdanning i Oslo-regionen måtte få en særskilt organisasjonsform fordi det her var et stort antall institusjoner og studenter. Med en rekke spesialiserte institusjoner i regionen vil en «både av kvantitative og kvalitative grunner» måtte utforme styringsordningen annerledes enn i andre regioner.¹⁸ Dette var da synspunkter basert på den styringsmodellen som denne meldingen la opp til. Selv etter at styringsordningen var modifisert ved H/Ap-kompromisset, var motstanden mot et regionalt høgskolestyre sterk i Oslo og Akershus-regionen.

Ett forhold var at flere av høgskolene hadde nasjonale funksjoner og var sterkt opptatt av at de var de eneste i landet; et annet forhold var at det store antallet institusjoner ikke ville sikre alle høgskolene representasjon fra tilsatte og/eller studenter i styret. Antallet institusjoner i regionen var i utgangspunktet 16, men mange statlige og kommunale helsefaghøgskoler skulle etter hvert komme inn under den regionale styringsordningen. Det var også mange private institusjoner på høgskolenivå i regionen.

Det var stor kontakt på landsplan mellom høgskoler av ulike slag, og erfaringene med de regionale høgskolestyrene i ulike regioner ble ofte vurdert som positive. Det var mange eksempel på at sentrale lokalpolitikere i styrene arbeidet for høgskolenes interesser, og at de i liten grad var interessert i høgskolenes lokale forvaltning. Resultatene kunne være at nye studier ble etablert og at nye bygninger ble planlagt og bygging igangsatt, ofte med lokale bidrag. Mangelen på et styre i Oslo og Akershus ble etter hvert av noen oppfattet som en del av den lave prioritet virksomheten i denne regionen hadde. Det kunne også ha negative sider å stå utenfor selv om det også kunne være enkelt administrativt ikke å ha noe styre mellom høgskolen og departementet.

Det ble etter hvert klarlagt at universitet og vitenskapelige høgskoler ikke skulle gå inn under de regionale høgskolestyrene, heller ikke private høgskoler og kunsthåndverksskolene. Helsefaghøgskolene skulle komme med om noen år. Departementet fant det da naturlig å legge opp til en styringsordning for Oslo og Akershus etter normalordningen, men som en interimsordning for inntil 4 år. Styret skulle i interimsperioden ha som oppgave å vurdere forslag til en permanent styringsordning for regionen. Ordningen skulle gjelde for 10 pedagogiske høgskoler, Oslo ingeniørhøgskole, Norges kommunal- og sosialhøgskole, Sosialhøgskolen Bygdøy, Norsk journalistiskole, Statens bibliotekskole og Statens reseptarskole. Departementet la til grunn at interimsstyret skulle ha de oppgaver som var omtalt i reglementet for de regionale høgskolestyrene.

Departementet sendte i november 1977 ut høringsforslag om dette til berørte institusjoner og til Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. De to siste ga tilslutning til en interimsordning. Blant høgskolene var det ulike syn, men et stort flertall gikk imot forslaget.

¹⁸ St.meld. nr. 17 side 39.

Holdningene bar for en del fortsatt preg av at en ved høgskolene prinsipielt var mot felles regionale høgskolestyrer.¹⁹

Når departementet gikk inn for å få etablert et felles regionalt høgskolestyre, var hovedbegrunnelsen å få etablert et organ for å arbeide med samordning og koordinering av høgskolevirksomheten i regionen. Som en aktuell oppgave ble det nevnt «at flere av høgskolene i Oslo-regionen ikke har permanente lokaler. Lokalspørsmålene må løses i samarbeid med regionale myndigheter. Det bør vurderes om eventuell ny utbygging kan skje for flere institusjoner sammen, eller om lokalspørsmålene kan finne en annen tjenlig løsning».

Styret skulle ha 9 medlemmer med 2 representanter for tilsatte, 2 for studentene, 3 etter forslag fra Oslo kommune og 2 etter forslag fra Akershus fylkeskommune. Det skulle etableres en ordning med observatør slik at hver høgskole kunne ha en representant til stede ved styremøtene. Universitetet i Oslo skulle også ha observatørstatus.

Departementet la 2. mars 1979 fram St. meld. nr. 56 (1978-79) Om å opprette regionalt høgskolestyre for Oslo/Akershus med dette innhold. Kirke- og undervisningskomiteen med Tore Austad som saksordfører kvitterte allerede 27. mars 1979 ut tilslutning til meldingen.²⁰ Saken ble behandlet i Stortinget 11. mai 1979.²¹

Det første regionale høgskolestyret ble oppnevnt med brev fra departementet 5. oktober 1979. Styret valgte Hjalmar Seim som styreleder.

De statlige høgskolene i Oslo og Akershus i 1979.

16 høgskoler ble fra oktober 1979 underlagt Det regionale høgskolestyret for Oslo og Akershus (RHOA). I det følgende gis en kort historisk omtale av disse og forhold som skjedde i løpet av de nærmeste årene etter 1979. Egennavnene per 1979 er brukt, selv om mange skiftet betegnelse kort tid etter. Lærerhøgskole var fra 1981 benevnelsen på de pedagogiske høgskolene etter at de i en periode hadde brukt pedagogisk høgskole i egennavnet eller som undertittel til tidligere navn.

Barnevernsakademiet i Oslo ble etablert i 1935 som landets første barnehagelærerutdanning av Foreningen til fremme av Forsorg for barn. Skolen fikk gratis lokaler av Oslo kommune ved folkeskoler med ledige rom. I 1969 ble skolen etter en omflakkende tilværelse lokalisert ved Berle skole i Professor Dahls gt. 30 med tilleggslokaler andre steder. Skolen ble overtatt av staten fra 1. august 1973. Fra 1984 ble virksomheten samlet ved Manglerud skole.

Skolen drev førskolelærerutdanning og videre- og etterutdanning av førskolelærere. I 1984 hadde den 400 studenter.

¹⁹ Referert i St. meld. nr. 56 (1978-79) side 2-3.

²⁰ Innst. S. nr. 226(1978-79).

²¹ Forh. I Stortinget for 11. mai 1979 side 3383-3392.

Oslo lærerskole ble etablert i 1912 som privat lærerskole drevet av 6 kristelige organisasjoner, seinere Indremisjonsselskapet. Skolen ble i 1947 overdratt til staten. Den var lokalisert i Wergelandsveien 29.

Skolen drev utdanning av lærere for grunnskolen med vekt på årsstudier som spesialisering, samt videreutdanning av lærere. I 1984 hadde den 340 studenter.

Sagene lærerskole ble etablert i 1945 som Statens lærerskoleklasser i Oslo. Det var en statlig lærerskole som hadde et eget bygg ved Sagene skole og ellers leide lokaler ved Sagene skole.

Skolen drev utdanning av lærere for grunnskolen med vekt på klasselærerutdanning, samt videreutdanning av lærere. I 1984 hadde den 340 studenter.

Statens lærerskole i forming, Oslo (SLFO) var tidligere Den kvinnelige industriskole i Kristiania, etablert i 1875. Skolen ble de første årene drevet av Foreningen for fremme av kvinnelig haandverksdrift. I 1900 ble skolen overtatt av staten. Fra 1940 fikk skolen navnet Statens kvinnelige industriskole, Oslo og i 1966 ble den Statens lærerskole i forming, Oslo .

Skolen drev opp gjennom årene både fag- og yrkesutdanninger og 2-årig, seinere 3-årig lærerutdanning med vekt på tekstilfagene. I 1952 ble det satt i gang årskurs for arbeidsterapeuter som etter hvert ble etablert som Arbeidsterapiskolen i Oslo, seinere Ergoterapihøgskolen i Oslo. Statens oldfruekurs ble etablert i 1954 og ble drevet ved skolen til den ble egen skole for husøkonomer i 1979.

Ergoterapihøgskolen i Oslo var formelt knyttet til SLFO fram til 1. august 1994, men flyttet av plasshensyn til egne lokaler, fra 1978 i Grenseveien 32A, i 1992 til Pilestredet 56, i 1995 til Frydenlund.

SLFO var lokalisert i eget statlig bygg i Cort Adelersgt. 33 og hadde med Ergoterapihøgskolen 380 studenter i 1984.

Statens lærerskole i forming, Blaker (SLFB) ble startet i 1917 som en skole for mannlige husflidsfag. Lærerutdanningen kom i stand i 1934 og fikk i 1966 status som lærerskole og ble Statens lærerskole i forming, Blaker.

Skolen var lokalisert i statlige bygninger knyttet til det gamle grensefortet Blaker skanse.

Skolen drev 3-årig faglærerutdanning med vekt på tre og metall. Det ble også etablert utdanning i produktdesign. I 1984 hadde skolen 130 studenter.

Statens lærerskole i handels- og kontorlag (SLHK) ble etablert i 1967 da handelslærerutdanningen ble skilt fra yrkeslærerutdanningen.

Skolen var lokalisert sammen med Statens spesiallærerskole i et leiebygg på Hosle i Bærum, fra 1983 med tilleggslokaler på Rud i Bærum.

Handelslærerutdanningen var etablert som en 2-årig, seinere 3-årig faglærer- og 4-årig adjunktutdanning i handels- og kontorfagene. Fra 1978 hadde den tilbud om hovedfagsutdanning. Høgskolen hadde i 1984 460 studenter.

Høgskolen flyttet til Hønefoss i Ringerike kommune i 1985 og fikk der tidsmessige lokaler. SLHK ble den eneste av høgskolene som ble flyttet ut av Osloregionen.

Statens lærerskole i husstell, Stabekk ble etablert i 1909 som Statens lærerindeskole i husstell på gården Øvre Stabekk. Navnet ble i 1959 endret til Statens lærerskole i husstell, Stabekk.

Skolen hadde 2-årig, seinere 3-årig faglærerutdanning i husstell/heimkunnskap, seinere endret til kost- og miljøfag og helse- og sosialfag.

Skolen var lokalisert på en stor statlig eiendom. Den hadde i 1984 290 studenter.

Pedagogisk seminar for yrkeslærere (PSY) startet virksomheten i 1947 under navnet Statens yrkeslærerskole. Statens lærerkurs for verkstedskolene ble opprettet i 1960 og de to skolene ble slått sammen i 1967 under navnet Pedagogisk seminar for yrkeslærere. Ved sammenslåingen i 1967 ble handelslærerutdanningen skilt ut og etablert som egen institusjon.

PSY var lokalisert på Kampen skole, seinere på Ensjø. Skolen drev en omfattende virksomhet i hele landet og hadde flere kurs over to somre for å gi yrkeslærere den ½-årige utdanningen som den gangen var det pedagogiske kravet til yrkeslærere. Skolen hadde i 1984 505 studenter(omregnet til heltid).

Det pedagogiske seminar i Oslo ble etablert i 1907 og var fram til 1988 en frittstående lærerutdanningsinstitusjon (fra 1975 pedagogisk høgskole) med tilbud om ½-årig utdanningstilbud for universitetskandidater med embetseksamen av lavere og høyere grad.

Det var i 1984 190 studenter ved den ½-årige utdanningen ved Pedagogisk seminar.

Fra 1988 gikk Pedagogisk seminar inn i Universitetet i Oslo der det hadde vært fysisk lokalisert i en egen etasje i SV-bygget på Blindern siden det ble reist.

Statens spesiallærerskole ble etablert i 1961 som en selvstendig lærerskole for å utdanne spesiallærere for skoleverket og for specialscolene. Tilbudet var 2-årig, kalt 1. og 2. avdeling. 2. avdeling hadde 5 spesialiseringer. Fra 1976 ble det etablert hovedfag ved skolen. Arbeid med å få etablert en forskerutdanning resulterte i at doktorgradsstudiet ble etablert i 1986.

Det var i 1984 370 studenter ved skolen som var lokalisert på Hosle i Bærum.

Etter tilråding fra Hernes-utvalget i 1988 ble det besluttet å samordne Statens spesiallærerhøgskole med Universitetet i Oslo fra 1990.

Oslo ingeniørhøgskole (OIH) ble opprettet i 1873 som Christiania tekniske skole, lokalisert i Kristian IVs gt. 8b. Fra 1989 var skolen lokalisert i Cort Adelersgt. 30. Skolen hadde som teknisk skole flere navn. Seinest Oslo tekniske skole fra 1936-76. Fra 1977 ble skolen overtatt av staten med drift og bygninger.

Skolen hadde teknisk utdanning, seinere 3-årig høgskoleingeniørutdanning i samsvar med nasjonal rammeplan. Den hadde i 1984 680 studenter.

Sosialhøgskolen Bygdøy/Bærum (Norske kvinners nasjonalråds sosialskole) ble etablert i 1920 som Norske Kvinners Nasjonalråds Sociale Kurser, den første sosialarbeiderutdanning i Norge. Skolen hadde en omflakkende lokalisering til den kom til Fredriksborg på Bygdøy i 1968. I 1979 flyttet den til Rud i Bærum.

Skolen ble fra 1975 statlig og knyttet til Norges kommunal- og sosialhøgskole i form av felles styre og noe administrativt samarbeid. Da virksomheten kunne flytte til Ammerud sammen med NKSH i 1984 ble de to sosialhøgskolene formelt slått sammen.

Norges kommunal- og sosialhøgskole (NKSH) ble etablert i 1950. Virksomheten holdt til i Schleppegrellsgt. 32 på Grünerløkka til 1960. Den var til 1969 i Trondheimsveien 84-86, deretter til 1984 på Økern. I 1984 fikk den lokaler på Ammerud i Tjernveien 12 sammen med Sosialhøgskolen Bærum.

Sosialarbeiderutdanningen hadde 3-årige utdanninger for sosionomer og barnevernspedagoger. Det var også en 3-årig utdanning for kommunalkandidater. NKSH hadde i 1984 710 studenter.

Norsk journalistiskole (NJH) ble opprettet i 1965. Skolen ble fra 1976 regnet som del av det regionale høgskolesystemet. Skolen var lokalisert i Trondheimsveien 84-86, på Frysja, seinere hos Møllhausen bakeri på Skøyen.

Skolen hadde 2-årig utdanning for journalister med vekt på avisjournalistikk. Den hadde i 1984 105 studenter.

Statens bibliotekskole (SBH) ble etablert i januar 1940 som et kurs på 5 måneder. Det første kullet fikk fullføre utdanningen selv om skolen ble stengt under krigen. Den kom i gang igjen høsten 1945, nå med 9 måneders kurs.

Utdanningstilbudet ble etter hvert 2- og 3-årig. Skolen startet i lokaler i Deichmanske bibliotek, flyttet i 1962 til Incognitogt. 7 og derfra i 1968 til Dælenengengt. 26.

Skolen hadde i 1984 410 studenter.

Statens reseptarskole ble etablert i 1960 under navnet Reseptarutdanningen på grunnlag av egen lov om reseptarutdanningen av 8. april 1960. Reglement for skolen ble fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet.

Skolen var lokalisert på Ensjø og hadde i 1984, da navnet ble endret til Statens reseptarhøgskole, 97 studenter.

Overtakelse av helsefagutdanningene.

Ved behandlingen av St. meld. nr. 13 (1976-77) Om organisering av den framtidige utdanningen av helsepersonell 23. mai 1977,²² ble det bl.a. bestemt at helsepersonellutdanningene for framtida skulle høre under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF), og at visse grupper helsefagutdanninger skulle være på høgskolenivå. Dette skulle gjelde 62 høgskoler med 8 200 studenter. Staten skulle overta det finansielle ansvaret for en del fylkeskommunale skoler som var drevet med statstilskott.

Det ble satt i gang et omfattende planleggingsarbeid i KUF med etablering av et eget kontor for helsefagene i Universitets- og høgskoleavdelingen. Regjeringen besluttet etter hvert 1. januar 1981 som overføringsdato. Staten skulle gradvis overta det finansielle ansvaret for fylkeskommunenes skoler. De siste overføringene fra fylkeskommunene skjedde fra 1. januar 1986 i forbindelse med innføring av nytt inntektssystem for kommuner og fylkeskommuner. Fra dette tidspunkt ble også driften av sykepleierutdanning ved private høgskoler gitt 100 % driftsstøtte.

For Oslo og Akershus innebar overtakelse av helsefaghøgskolene at det regionale høgskolestyret fikk ansvar for en stor utdanningsportefølje. Noen av høgskolene var statlige, men de fleste var fylkeskommunale og private.

Departementet sendte 8.juli 1985 melding til fylkeskommunene og de regionale høgskolestyrene om overføringen og retningslinjer for dette. 3. desember 1985 ble det sendt brev til de regionale høgskolestyrene om hvorledes overføring til tilsetting i staten skulle ordnes.

De helsefaghøgskolene som var statlige ble overtatt og lagt inn under RHOA fra 1. januar 1981. Det var følgende:

Statens sykepleierhøgskole, Oslo. Høgskolen ble etablert i 1962. Tre klasser ble da overført fra Oslo sanitetsforenings sykepleieskole som hadde drevet i over 60 år. Skolen hadde eget bygg med studentinternat i Bjerregaardsgate.

Statens fysiokjemikerskole, Rikshospitalet, Oslo. Rikshospitalets skole for medisinske laboratorieteknikere-fysiokjemikere ble etablert i 1967. Året etter ble navnet endret til Statens fysiokjemikerskole, Rikshospitalet.

Radiografhøgskolen, Rikshospitalet, Oslo var etablert i 1970.

Statens fysioterapihøgskole, Oslo. Den første utdanningen av fysioterapeuter i Norge startet som privat skole i 1897 under navnet Kristiania Orthopædiske og medico-mekaniske institutt

²² Innst. S. nr. 300 (1976-77).

ledet av tre leger. Senere ble navnet endret til Oslo ortopediske institutt. Utdanningen ble overtatt av staten i 1967 og lagt under Sosialdepartementet med navnet Statens fysioterapiskole, Oslo. Skolen flyttet samtidig til Sophies Minde ortopediske sykehus i Trondheimsveien.

Statens høyskole for ortopediteknikk, Oslo. Skolen ble etablert ved St. prp. Nr. 113 (1966-67) som Statens skole for proteseteknikk. Den var plassert ved Sophies Minde ortopediske sykehus. De første studentene startet i 1969 med 3-årig utdanning med to års påfølgende turnustjeneste. Skolen var først organisert som en avdeling ved sykehuset men fikk fra 1979-80 eget styre og budsjett.

Mensendieck-skolen i Oslo. Norsk Mensendieckskole A/S ble etablert i 1927. Fra 1937 fikk kandidatene autorisasjon som mensendieck-sykegymnaster. Fra 1974 fikk uteksaminerte kandidater tittelen fysioterapeuter. Skolen fikk driftstilskott fra staten fra 1967 og ble overtatt av staten i 1979 som Statens mensendieckskole, Oslo.

Statens utdanningssenter for helsepersonell, Oslo var etablert i 1962 på Villa grande, Bygdøy. Den drev videreutdanning innen helsefag. Jordmorutdanningen kom fra den tidligere Statens jordmorskole. Helsesøsterutdanningen kom fra Statens helsesøsterskole, opprettet i 1947. Videreutdanningen i psykiatrisk sykepleie var etablert ved Gaustad sykehus i 1954 og flyttet til utdanningssenteret i 1962.

De høyskolene som ble overtatt av staten fra 1. januar 1986 var følgende:

Aker sykepleierhøyskole, Oslo ble grunnlagt i 1924 som en ren sykehuskole underlagt Aker herred, fra 1948 Oslo kommune. Fra 1963 ble skolen skilt ut som egen etat i Oslo kommune med navnet Aker sykepleieskole. Aker og Ullevål sykepleieskoler fikk felles skolestyre i 1972.

Ullevål sykepleierhøyskole, Oslo. Det ble etablert sykepleierutdanning ved Ullevål sykehus i 1900. Skolen fikk felles styre med Aker sykepleieskole i 1972 og var da som Aker drevet av Oslo kommune.

Spesialutdanningen i psykiatrisk sykepleie var etablert ved Dikemark sykehus i kommunal regi. Den ble etter hvert knyttet til Ullevål sykepleieskole og ble en del av skolen ved statsovertakelsen i 1986. Fysisk ble den flyttet til Ullevål i 1992.

Sykepleierhøgskolen i Lørenskog, tidligere Røde Kors sykepleierhøgskole i Oslo og Akershus, Lørenskog. Fra starten i 1895 til 1961 var skolen drevet av Røde kors og lokalisert til Røde kors-klinikken i Oslo. I 1961 overtok Akershus fylke og skolen flyttet til Lørenskog.

Akershus vernepleierhøgskole, Bærum startet i 1947 som skole for vernepersonale ved Emma Hjorts hjem. Skolen ble finansiert over budsjettet til Emma Hjorts hjem. Navnet ble endret til Akershus vernepleierskole i 1963 da den ble godkjent av Sosialdepartementet. Fylkeskommunen overtok som eier i 1971. Skolen fikk høyskolestatus i 1983.

Oslo vernepleierhøgskole startet i 1969. Den skulle utdanne personale i åndssvaksomsorgen i Oslo kommune. Skolen fikk høgskolestatus i 1983.

Radiografhøgskolen, Ullevål, Oslo. Ullevål kommunale radiogradskole ble startet i 1969 som en avdeling ved Ullevål sykehus.

Fysiokjemikerhøgskolen, Ullevål, Oslo. Ullevål kommunale fysiokjemikerskole ble startet i 1961 som en utdanning drevet av Ullevål sykehus.

Utviklingstrekk fram til 1986. St. meld. nr. 66 og tilleggsmelding nr. 19.

Etter stortingsvalget i 1981 overtok en høgreregjering med Kåre Willoch som regjeringssjef 14. oktober 1981. Tore Austad ble kirke- og undervisningsminister, Lars Roar Langslet kulturminister med ansvar for kultur og vitenskapssaker.²³ Kultur- og vitenskapsdepartementet ble formelt opprettet fra 1. januar 1982. 8. juni 1983 kom KrF og Sp med i Regjeringen og en del statsråder ble skiftet ut, bl.a. Tore Austad med Kjell Magne Bondevik.

1980-årene var en periode preget av stabilitet og konsolidering innen høgre utdanning. Etter den sterke utbyggingsperioden i 1970-åra stanset veksten i offentlig sektor og behovet for høgre utdannet arbeidskraft var i mange sektorer mindre. Dette virket også inn på universitet og høgskoler. Det ble flere år uten nye studieplasser og nye driftsmidler til høgre utdanningsinstitusjoner.

Det kom fra flere hold ønsker om en stortingsmelding om høgre utdanning, men siden det fra Regjeringen var lite aktuelt å fremme en melding om særskilte tiltak innen høgre utdanning, ble det ikke satt i gang noe omfattende utrednings- eller utvalgsarbeid.

Internt i departementet ble det imidlertid i 1984 satt i gang arbeid med en stortingsmelding som bl.a. skulle ta for seg vurderinger av dimensjoneringen av høgre utdanningstilbud fram mot år 2000 samt gi en oversikt over utviklingen i høgre utdanning de 10 årene som var gått siden St. meld. nr. 17 (1974-75) ble fremmet.²⁴

St. meld. nr. 66 (1984-85) Om høyere utdanning ble lagt fram 29. mars 1985 av regjeringen Willoch med statsråd Lars Roar Langslet som ansvarlig statsråd.

Meldingen ble ikke behandlet i Stortinget i 1985. Det ble regjeringsskifte 9. mai 1986. Gro Harlem Brundtlands andre regjering med Hallvard Bakke som kultur- og vitenskapsminister overtok.²⁵ Regjeringen varslet en tilleggsmelding som ble lagt fram 31. oktober 1986.²⁶

²³ Jan S. Levy ble statssekretær for kultur- og vitenskapssaker. Gunnar Magnus var personlig sekretær.

²⁴ Forfatteren ble engasjert på fulltid til å arbeide med meldingen sammen med departementets Avdeling for plan og utredning.

²⁵ Tove Veierød ble statssekretær 1986-88, Hanna Marit Jahr 1988-89.

²⁶ St.meld. nr. 19 (1986-87) Tillegg til St. meld. nr. 66 (1984-85) Om høyere utdanning.

Det var ikke store forskjeller som kom fram i meldingen og tilleggsmeldingen, men det gikk 19 måneder mellom dem og vurderingen av framtidig utvikling var noe forskjellig. I St. meld. nr. 66 var det lagt vekt på dimensjonering av utdanningstilbudene etter behov, bl.a. for å dokumentere den politikken som i første del av 1980-årene hadde medført betydelig reduksjon i opptakstallene til allmennlærerutdanning og omdisponering av studieplasser og ressurser til andre studier, spesielt førskolelærerutdanning.

Samlet antall studieplasser var i 1985 kommet opp i 90 000 samt 6-7 000 i utlandet. St. meld. nr. 66 la opp til en økning til 100 000 studieplasser 10 år seinere. Kvinneandelen av studentmassen var økt fra 34% i 1973 til 49% i 1982, en ny trend som man ikke hadde forutsatt 10 år tidligere.

Tilleggsmeldingen hadde nye vurderinger av behovet for kandidater til en del yrker, bl.a. var det nå betydelig mangel på lærere i grunnskolen og det ble anslått at helsesektoren ville få stort behov for ulike typer høgskoleutdannet personell. Det ble også pekt på økt behov for kandidater med økonomisk-administrativ og teknologisk utdanning. Antallet studieplasser ble foreslått økt til 105 000 ved midten av 1990-årene, en økning med 1500 studieplasser årlig i gjennomsnitt.

Det ble i St. meld. nr. 66 konstatert at antallet institusjoner som ga høgre utdanning hadde økt fra 119 i 1973 til 227 i 1982. Gjennomsnittsstørrelsen var 536 studenter i 1973, mens den i 1982 var sunket til 387. Særlig var mange av de «omgjorte» høgskolene små. 96 av dem hadde mindre enn 100 studenter. Meldingen anbefalte sammenslåing av høgskoler, i alle fall samlokalisering. Tilleggsmeldingen gikk noe lenger og varslet at man ville «sette ned eit breitt samansett utval for å trekkje opp hovudlinene mellom anna når det gjeld organisering og prioritering innan høgre utdanning fram mot år 2000».²⁷

St. meld. nr. 66 tilrødde at «den nåværende styringsstruktur for regionale høyskoler bør opprettholdes», men forutsatte at høgskolestyrenes ansvar skulle styrkes med sikte på framtidige oppgaver. Departementet pekte på muligheten ved å gi styrene økt disposisjonsbevilgning for å kunne bidra til utvikle nye studietilbud og framskynde omstillingstiltak ved høgskolene.

St. meld. nr. 66 hadde et eget avsnitt om styringsordningen for Oslo og Akershus (6.2). Det ble vist til at høgskolestyret i mars 1982 hadde oppnevnt et utredningsutvalg som i november 1983 hadde kommet med innstilling om en permanent styringsordning. Utvalget hadde tilrødd å utvide antall styremedlemmer fra 9 til 15, bestående av 9 samfunnsrepresentanter, 3 fra de tilsatte og 3 fra studentene. 5 av samfunnsrepresentantene skulle oppnevnes etter forslag fra Oslo kommune, 4 fra Akershus fylkeskommune. Høgskolestyret hadde sluttet seg til dette.²⁸

²⁷ St.meld. nr. 19 side 13.

²⁸ St. meld. nr. 66 (1984-85) side 70-73.

Departementet vurderte utredningen slik at det fortsatt burde være ett høgskolestyre for Oslo og Akershus. Høgskolestyret burde ha de samme oppgavene her som i landet ellers. Som en prøveordning sluttet departementet seg til høgskolestyrets forslag om en utvidet styrerepresentasjon. Det var tilslutning i Stortinget til dette.²⁹

Kirke- og undervisningskomiteen behandlet de to meldingene samlet.³⁰ Det var tilslutning til hovedlinjene i meldingen og tilleggsmeldingen. Saken ble debattert i Stortinget 5. april 1987.

Begge meldingene hadde bred omtale av de ulike utdanningstilbudene innen høgre utdanning med status og utviklingstrekk framover, bl.a. med de konsekvenser dette ville få for ulike institusjoner og regioner. Lærerutdanningen fikk bred omtale med anledning for kirke- og undervisningskomiteens ulike fraksjoner til å markere spesielle sider ved lærerutdanningen.³¹ Meldingen og behandlingen av den førte bl.a. til at det ble etablert sivilingeniørutdanninger og siviløkonomutdanning på vitenskapelig høgskolenivå ved høgskolene i Stavanger, Porsgrunn, Narvik (siv.ing.) og Bodø (siv.øk.). Disse studiene fikk undervisnings- og forskningsressurser som universitet og vitenskapelige høgskoler.³² Framtidig organisering av den maritime høgskoleutdanningen ble også klarlagt.³³

Arbeid med organisering av høgskolene i Oslo og Akershus fram mot 1994.

Ved etableringen av RHOA i 1979 hadde styret ansvar for 16 høgskoler. Ved overtakelsen av helsefaghøgskolene ble 7 statlige høgskoler overført fra 1981 mens ytterligere 7 kommunale og fylkeskommunale høgskoler ble overført i 1986.

Et stort antall høgskoler i en region der det også var en rekke private høgskoler ga spesielle utfordringer. Mange av høgskolene var små og hadde egne lokaler som til dels var lite hensiktsmessige. De var i liten grad opptatt av å markere lokalsituasjonen, da resultatet av slike innspill ville medføre en vurdering av lokaliseringen i forhold til mulig utflytting.³⁴ Flere av høgskolene hadde samme utdanningstilbud, noe som i alle fall ga grunn til å arbeide med faglig samarbeid.³⁵ I praksis viste det seg i flere tilfeller at samarbeid mellom utdanninger for samme yrke ble mer oppfattet som truende for faglig integritet enn som positivt for faglig utvikling. Samme yrkesutdanninger hadde utviklet sine faglige spesialiteter som de ønsket å verne om.

Med mange små høgskoler i Oslo og Akershus ble det selv med små tildelinger av sentrale midler mulig å ta opp en del fellesoppgaver knyttet til utvikling av faglig samarbeid, spesielt

²⁹ Innst. S. nr. 124 (1968-87) side 26.

³⁰ Innst. S. nr. 124 (1986-87) avgitt 31. mars 1987.

³¹ Innst. S. nr. 124 (1986-87) side 29-32

³² Innst. S. nr. 124 (1986-87) side 35-36

³³ Innst. S. nr. 124 (1986-87) side 36-38.

³⁴ Jfr. Tidligere avsnitt: Situasjonen i Oslo og Akershus.

³⁵ Det var to institusjoner som hadde allmennlærerutdanning, to som hadde faglærerutdanning i formingsfag, 4 som hadde sykepleierutdanning, to som hadde fysioterapiutdanning, to som hadde bioingeniørutdanning og to som hadde radiografutdanning.

om forskning og utvikling og felles personal- og opplæringstiltak. Ved alle høgskolene var det sterkt engasjement for bedre kvalitet i utdanningene og styrking av kvalifikasjonene til undervisnings- og forskningspersonalet. Det var lett å samle krefter om slike utfordringer som klart ville bli krevende i tiden framover. Flere av høgskolene hadde fått etablere hovedfagsstudier på fagområder som universitetene hadde, enten med egen eksamensrett eller i samarbeid med et universitet. Mange av disse var etablert i tilknytning til høgskoler i Oslo og Akershus og var viktige for å heve kompetansen til fagpersonalet på sine områder.

Et annet viktig område gjaldt utvikling av organisasjonsmessige tiltak og planer om samarbeidstiltak mellom høgskoler med tilnærmet samme fagområder. Organisatoriske prosesser med sikte på sammenslåing av to og to høgskoler med til sammen ca. 100 studenter var tunge og langdryge.³⁶

Gjennom møter, konferanser og studiereiser for lederne ble det etter hvert skapt et fellesskap mellom institusjonslederne og de mange høgskolene som ble høgt verdsatt.

Utfasing. Den eneste høgskolen i regionen som i noen grad selv valgte utflytting for å få bedre forhold **var Statens lærerhøgskole i handels- og kontorlag**. Den flyttet til Ringerike/Hønefoss i 1985, en flytting departementet bidro sterkt med å legge til rette for. Det var delte meninger ved høgskolen om denne flyttingen, men sikkerheten for nye og bedre vilkår og en flytteavstand på 40 km gjorde at ledelsen med støtte fra mange tilsatte gikk inn for flyttingen.

Pedagogisk seminar i Oslo gikk fra 1988 inn i Universitetet i Oslo der det var lokalisert i en egen etasje i SV-bygget.

Statens spesiallærerhøgskole som var den høgskolen i regionen der personalet hadde høgst faglig kompetanse og der de hadde fått etablert phd-studium, ble i 1990 - etter tilråding fra Hernesutvalget - samorganisert med Universitetet i Oslo.

Innfasing. **Østlandets musikkonservatorium** ble overtatt av staten i 1988 og ble da lagt inn under RHOA med 90 studenter. Konservatoriet var etablert i 1959 av Olav Selvaag som Veitvet musikkole, fra 1968 Veitvet musikkonservatorium. I 1973 donerte Selvaag skolen til Oslo kommune. Kommunen lokaliserte konservatoriet ved Godlia skole.

Fysiokjemikerhøgskolen, Drammen med 8 studieplasser ble flyttet til Oslo og slått sammen med Statens fysiokjemikerskole, Rikshospitalet.

I 1989 ble **Buskerud musikkonservatorium** i Drammen samorganisert med Østlandets musikkonservatorium og de 30 studieplassene ble flyttet til Oslo.

Økonomisk College var i 1970 opprettet som en avdeling ved Oslo handelsgymnas for å gi 2- og 3-årige utdanningstilbud i økonomiske og administrative fag. Fra 1983 ble utdanningen

³⁶ Eksempel på dette var arbeidet med bioingeniør- og radiografhøgskolene på Ullevål og Rikshospitalet.

finansiert på samme måte som tilsvarende utdanning ved distriktshøgskolene ved en tilskuddsordning. Utdanningen ble overført til Høgskolen i Oslo med 300 studenter fra 1. august 1994.

Omorganisering. Da **Norges kommunal- og sosialhøgskole** i 1984 flyttet til Ammerud, var det også plass til Sosialsolen Bygdøy/Bærum der og de to høgskolene ble formelt slått sammen.

Stabekk høgskole ble etablert i 1985 ved at Statens skole for kostholdsøkonomer og Statens skole for husøkonomer ble oppgradert til høgskoleutdanninger og slått sammen med Stabekk husstellærerhøgskole. De flyttet også fysisk til Stabekk.

Statens skole for kostholdsøkonomer (1967-84) var en etterfølger av Statens kjøkkensjefskole (1956-66). Statens skole for husøkonomer (1980-84) var en etterfølger av Statens oldfruekurs (1954-79). Skolene for kostholdsøkonomer og husøkonomer flyttet fra Ensjø til Stabekk.

De to vernepleierhøgskolene i regionen tok selv initiativ til samarbeid med sikte på mulig sammenslåing. Dette resulterte i at de to høgskolene i 1990 ble slått sammen og samlokalisert ved Emma Hjorts hjem ved Sandvika i Bærum med navnet Oslo og Akershus vernepleierhøgskole.

Fysioterapihøgskolen i Oslo flyttet i 1988 til Pilestredet 56. Fra 1. august 1991 ble Fysioterapihøgskolen i Oslo organisert sammen med Statens høgskole i ortopediteknikk og samlokalisert med Ergoterapihøgskolen i Oslo (Ergoterapihøgskolen var formelt knyttet til SLFO fram til 31. juli 1994). Denne enheten fikk kalle seg Bislet høgskolesenter til den i 1992 ble Institutt for fysioterapi og ortopediingeniørutdanning ved Bislet høgskolesenter som ble formelt etablert fra 1. august 1992.

I 1991 ble de to bioingeniørhøgskolene slått sammen til **Bioingeniørhøgskolen i Oslo**.

I 1991 ble de to radiografhøgskolene slått sammen til **Radiografhøgskolen i Oslo**.

Statens utdanningsenter for helsepersonell som var lokalisert i Villa Grande på Bygdøy ble nedlagt i 1992. Utdanningen i psykiatrisk sykepleie ble overført til Ullevål sykepleierhøgskole. Samtidig ble tilsvarende utdanning flyttet fra Dikemark til Ullevål. Utdanningen av jordmødre og helsesøstre ble flyttet til Sykepleierhøgskolen i Lørenskog.

Bislet høgskolesenter ble etablert fra 1. august 1992 som en sammenslutning av Oslo lærerhøgskole, Sagene lærerhøgskole, Fysioterapihøgskolen i Oslo (med ortopediingeniørutdanningen), Statens mensendieckskole, Oslo, Bioingeniørhøgskolen i Oslo og Radiografhøgskolen i Oslo.

Ekspansjon og utfordringer. Mot slutten av 1980-årene var det klart at høgre utdanning ville stå framfor en betydelig utvidelse av studiekapasiteten. Søkningen av studenter til institusjonene i Oslo og Akershus var så stor at det var klart at det måtte skje en utvidelse av utdanningskapasiteten også i denne regionen. Et hovedproblem var å skaffe lokaler og bygninger til økt studenttall.

Det regionale høgskolestyret hadde i flere sammenhenger utredninger og forslag om tiltak for å bedre lokalsituasjonen. Konsekvensene var som regel av et omfang som gjorde at departementet, eventuelt Stortinget, måtte inn med bevilgninger. Slike tiltak hadde vansker med å få prioritet i Oslo og Akershus.

I det regionale høgskolestyret var det særlig Akershus fylkeskommune sine representanter fra Romerike som var aktive for å få høgre utdanningsvirksomhet til den nordøstlige delen av fylket, der det var få slike tilbud. Et utvalgsforslag om å flytte Oslo ingeniørhøgskole til Kjeller møtte sterk motstand fra høgskolen. Forslaget var omfattende og innebar store kostnader til nye lokaler. Det var ikke aktuelt å prioritere slike kostnader og forslaget ble ikke fulgt opp. I stedet ble det foretatt en del ombygginger i eksisterende bygninger i Cort Adelersgt. 30.

Høgskolestiftelsen på Kjeller ble etablert med lokale midler (fylke og kommuner) og fikk etter hvert tildelt midler til noen statlige studieplasser. Teknologifag var det imidlertid vanskelig å rekruttere til, så stiftelsen fikk ikke i gang større utdanningsvirksomhet.

På Stabekk var en stor statlig eiendom med betydelig bygningsmasse. Denne ble ombygd og fikk tilbygg slik at den kunne romme større virksomhet. Det var planen at en her skulle få et større tilbygg for å samle flere utdanninger og høgskoler i et høgskolesenter. Bl.a. var det aktuelt å flytte virksomhet fra Oslo. Oslo og Akershus vernepleierhøgskole i Bærum kunne også trenge mer sentral lokalisering.

Statsbygg fikk i samråd med departementet utarbeidet et forslag til reguleringsplan for utbygging på Stabekk. Det kom imidlertid protester fra villaeierne i nabolaget, og Bærum kommune meldte at kommunen ikke ville godkjenne reguleringsforslaget. Staten gikk ikke videre med noe revidert reguleringsforslag. Mangelen på strategisk engasjement og interesse for høgskolevirksomheten i Bærum kommune kom til å få konsekvenser.

Ombygging og tilbygg ga rom for at Statens yrkespedagogiske høgskole kunne lokaliseres på Stabekk. Departementet fant ikke bygningene på Villa Grande hensiktsmessige for høgskoleformål. Det regionale høgskolestyret sitt forslag om å etablere et internasjonalt kurssenter i Villa Grande fikk ikke prioritet. Departementet ønsket på begynnelsen av 1990-tallet å satse på Frydenlund/Bislet-området og Stabekk som sentra for høgskolevirksomheten i regionen.

Lokalsituasjonen var meget vanskelig for flere høgskoler. Statens arbeidstilsyn grep i 1987 inn overfor Statens fysioterapihøgskole med pålegg om dagbøter til departementet hadde lagt fram en plan for å løse situasjonen. Løsningen ble da fabrikkbygningen etter Tidemanns

tobakksfabrikk i Pilestredet 56 der høgsolen flyttet inn i 1988. Her ble også Ergoterapihøgsolen og Statens høgsolen i ortopediteknikk lokalisert.

Behovet for å utdanne flere lærere for grunnskolen førte til et fellesprosjekt mellom Sagene og Oslo lærerhøgsolen ved at de i 1991 sammen tok opp 100 ekstra studenter lokalisert til Grenseveien der det var ledige lokaler etter Ergoterapihøgsolen. Det var da klart at disse studentene høsten 1992 kunne flytte sammen med øvrige lærerstudenter i nye lokaler på Frydenlund. Da ble de to lærerhøgskolene fusjonert i Bislet høgscolesenter.

Statens eiendommer i Wergelandsveien 27 og 29 ble satt i stand i årene 1993- 1994 med en særskilt statlig bevilgning og er seinere brukt til ulike formål.

Etableringen av Bislet høgscolesenter fra 1. august 1992 var en stor begivenhet for regionen. Staten hadde satset på samlokalisering av flere høgsolen i Oslo sentrum med å inngå leieavtale for en del av eiendommen til det nedlagte Frydenlund bryggeri. Her var det opsjoner for mulig utvidelse av lokalene etter hvert som eiendommen ble utviklet og nye bygg reist. Samtidig markerte etableringen av et høgscolesenter en mulighet for å organisere en større institusjon i regionen på linje med tilsvarende etableringer som var blitt dannet i andre regioner.³⁷ Det kunne da bygges opp en institusjon med større faglig bredde og med ledelse og administrasjon på linje med andre større studiesteder.

Denne muligheten til vekst og utvikling kom samtidig med at det i begynnelsen av 1990-årene ble etablert mange nye studieplasser. Mange av høgskolene i Osloregionen hadde utdanningstilbud som var høgt prioritert og hadde god søkning, spesielt i denne regionen. Tidligere vurderinger om at studieplasser primært skulle legges til andre regioner var ikke lenger i samme fokus. Bare det var praktisk mulig, ble det etablert studieplasser for lærere, helse- og sosialpersonell og ingeniører i Oslo og andre store byer. Høgscolesektoren i Oslo og Akershus fikk således en betydelig vekst i 1990-årene og med dette en betydelig nyrekruttering av personale. Dette fikk klart positive virkninger ved gjennomføringen av høgscolereformen og de årene som fulgte.

Hernes utreder og iverksetter reformarbeid (1987- 1994).

Departementet oppnevnte i juli 1987 et utvalg med Gudmund Hernes som leder – Universitets- og høgscoleutvalget. Utvalget avga i september 1988 sin innstilling Med viten og vilje (NOU 1988:28). Innstillingen tok opp sentrale spørsmål om rekruttering til høgre utdanning, samarbeid og arbeidsdeling «Norgesnett», styrking av forskningen, økt indre produktivitet og trivsel og utvikling av livslang læring i en felles kultur.

Norgesnett skulle ha som grunnide at alle høgre læresteder skulle utgjøre et integrert nettverk for høgre utdanning og forskning. Dette skulle kjennetegnes av konsoliderte institusjoner, styrkede fagmiljøer og mer effektiv ressursutnyttelse. Videre skulle det

³⁷ Høgscolesenteret i Stavanger og Høgscolesenteret i Bodø var tidligere blitt etablert.

etableres faglige knutepunkter der fag og spesialområder fordeles ut fra nasjonale behov. Slike knutepunktfunksjoner skulle også kunne utvikles ved regionale høgskolesentre.

Det var spesielt fokus på bedring av ulike sider ved universitetenes virksomhet, særlig på bedre gjennomføring av studiene. Som følge av en omfattende debatt, ble det satt i gang et arbeid med å samle de ulike universitetslovene i en lov. Dette arbeidet fikk en rask framdrift og felles lov ble vedtatt.³⁸ Det ga økt aktualitet til spørsmålet om en felles lov for universitet og høgskoler. Loven erstattet bl.a. den tidligere eksamensloven som også gjaldt for høgskolene.³⁹

For høgskolene ble det fra Hernes-utvalget pekt på behovet for styrking gjennom samlokalisering og sammenslåing av institusjoner. Det ble videre lagt opp til en styrking av styringsretten til de regionale høgskolestyrene.

Ved en del av de større høgskolene, spesielt distriktshøgskolene, var det sterk misnøye med forslaget om økt myndighet til de regionale høgskolestyrene. Det ble bl.a. pekt på at utvalget hadde hatt to medlemmer fra høgskolestyrene men ingen representant i utvalget var tilsatt ved noen høgskole. Høgskolenes synspunkter var ikke kommet fram i utvalgsinnstillingen.

Den politiske situasjonen gjorde at det ikke raskt ble satt i verk noen samlet oppfølging av Hernes-utvalgets innstilling. 16. oktober 1989 dannet Jan P. Syse regjering med Høgre, Krf og Sp. Eleonore Bjartveit (Krf) ble kultur- og vitenskapsminister til 31. desember 1989 mens departementsstrukturen ble omorganisert og hun fra 1. januar 1990 ble kirke- og kulturminister. Høgre utdanning og forskning ble fra 1. januar 1990 lagt under Utdannings- og forskningsdepartementet med Einar Steensnæs (Krf) som statsråd.⁴⁰

For oss som arbeidet med høgre utdanning var det stor bekymring for konsekvensene av å bringe høgre utdanning og forskning tilbake til samme departement som skoleverket. Det skulle vise seg at vår bekymring var vel begrunnet. I Kultur- og vitenskapsdepartementet hadde høgre utdanning og forskning vært av høyeste politiske prioritet. I Utdannings- og forskningsdepartementet ble det nokså raskt klart hvor den politiske prioriteten lå og hvordan dette fungerte i forhold til økonomiske prioriteringer.⁴¹

For å se nærmere på styringen for de regionale høgskolene engasjerte departementet i 1990 tidligere statsråd Anne Lise Bakken og tidligere høgskoledirektør Einride Hveding til å lage en

³⁸ Lov 16. juni 1989 om universiteter og vitenskapelige høgskoler (universitetsloven) ble vedtatt våren 1989 på grunnlag av Ot. Prp. Nr. 62 (1988-89) som var lagt fram 7. april 1989. Loven ble iverksatt fra 1. januar 1990.

³⁹ Lov 19. juni 1970 nr. 58 om eksamener og grader ved universiteter og høgskoler.

⁴⁰ Gunnvor Heiene var statssekretær.

⁴¹ Med kostnadskrevende skolereformer og stor vekst i studieplasser i første del av 1990-årene, kom også såkalt flate budsjettkutt. Her måtte høgre utdanning fra 1993 ta det meste av kuttene, etter som statens tilskudd til skoleverket fra 1986 var lagt inn i Kommunal- og arbeidsdepartementets rammetilskudd til fylker og kommuner. Nærmere omtalt i Høgskoleliv i Pilestredet side 91 – 93.

utredning om dette feltet. De kom med innstilling til departementet i januar 1991.⁴² Blant forslagene var felles lov for universitet og høgschooler og som følge av dette egne styrer på institusjonsnivå. Dette forslaget fikk sterk støtte fra mange høgschooler og grupper av høgschooler. Utredningen ble et nyttig tilleggsdokument for departementet i det pågående arbeidet med en stortingsmelding om høgre utdanning basert på Universitets- og høgschoolautvalgets innstilling.

Det må kunne sies at Bakken/Hveding-utredningen med sekretær fra Høgschoolseksjonen i departementet, oppsummerte det som det var bred tilslutning til ved høgschoolene og blant medarbeiderne i departementet.

Gro Harlem Brundtland overtok regjeringsansvaret for tredje gang 3. november 1990 og Gudmund Hernes ble leder av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.⁴³ Arbeidet med stortingsmeldingen ble forsert og politisk ledelse fulgte arbeidet nøye.

Etter at utredningen fra Bakken og Hveding var lagt fram, innkalte Hernes styrelederne for de regionale høgschoolestyrene til et møte 7. februar 1991 for å få fram «synspunkter på styringsspørsmålet overfor departementets ledelse».⁴⁴ De fleste av styrelederne uttalte seg klart for å holde på dagens system med regionale høgschoolstyrer og politisk flertall i styrene. Enkelte hevdet imidlertid at det var viktig for høgschoolene å få samme styringssystem som universitetene hadde i henhold til universitetsloven og at en konsekvens av dette var at dagens ordning måtte endres og et felles lovverk for universitet og høgschooler etableres.

Utviklingen hadde ført til at høgschoolene på mange måter var svært ulike, både i størrelse og ikke minst med hensyn til faglig og forskningsmessig nivå. Det var etablert sentra med vitenskapelig høgschoolnivå innen sivilingeniør- og siviløkonomutdanning, som i Stavanger og Bodø ga særlige utfordringer. Samtidig hadde en mangfoldet av høgschooler med de mange små og nye helsefaghøgschoolene som var inne i en utvikling for å få etablert et reelt høgschoolnivå.

I arbeidet med meldingen til Stortinget vurderte en i departementet situasjonen slik at det på det administrative området nå var blitt langt mer komplisert å drive statlige høgschooler. Krav om innsats på nye administrative arbeidsområder og behov for stadig høgre administrativ kompetanse presset på og ville åpenbart fortsette. For å kunne opprettholde den regionale høgschoolsektoren som en enhetlig sektor, var det nødvendig med konsolidering i større institusjoner. Dette ville gi robusthet. Det var nødvendig med størrelse for at hver høgschool kunne få en kompetent administrasjon. Høgschoolene måtte få større og bredere fagmiljøer med høgre kvalifikasjonsnivå og bedre muligheter for samarbeid på tvers av faggrenser. En videre konsekvens av dette var at høgschoolene måtte få styrer med nær

⁴² Styringsordning for regionale høgschooler, En utredning for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet av Anne Lise Bakken og Einride Hveding, særtrykk Bodø og Hamar januar 1991.

⁴³ Randi Øverland var statssekretær.

⁴⁴ Innkallingsbrev 21.1. 1991.

opp til de samme fullmakter som universitetene. Da var det ikke naturlig at de politisk oppnevnte representantene hadde flertall i de nye institusjonsstyrene.

St. meld. nr. 40 (1990-91) Fra visjon til virke ble lagt fram for Stortinget 19. april 1991. I stortingsmeldingen gikk Regjeringen lenger enn Hernes hadde vært med på i utredningen ved å foreslå at alle høgskoler på samme sted, uansett faglig innretning, skulle slås sammen til en enhet. Det ble pekt på at samlokalisering ville være en fordel, men ikke en forutsetning for sammenslåing. Også høgskoler med en viss geografisk avstand fra hverandre, f.eks. innen ett fylke, skulle kunne inngå som avdelinger ved samme høgskoleenhet. I visse tilfelle kunne det også skje sammenslåinger over fylkesgrensene. Med dette opplegget ville en komme ned i ca. 30 høgskoleenheter med størrelse fra 700 – 6 000 studenter.⁴⁵

Departementets forslag til styringsordning fulgte opplegget med egne styrer for de nye, samorganiserte høgskolene. Styrene skulle ha bredt innslag av eksterne representanter, men disse skulle ikke ha flertall i styrene.⁴⁶

Det var ikke enkelt for statsråden å gå inn for den nye styringsordningen for høgskolene. Det var ikke i samsvar med det han hadde gått inn for i innstillingen fra Universitets- og høgskoleutvalget. Det var heller ikke det hans nærmeste politiske rådgivere tilrådte. Men statsråden hadde god og nær kontakt med mange høgskolemiljø der tilbakemeldingene var helt klare. Det samme var faglige råd fra embetsverket i departementet som bl.a. pekte på sammenhengen mellom fusjonering og nytt styringssystem for å få til den omfattende omorganiseringen av høgskolene som var ønskelig. Utsikten til å få et nytt styringssystem på linje med universitetene ville ha positiv virkning på de ønskede sammenslåingsprosessene.

Det tok ikke lang tid for kirke- og undervisningskomiteen å komme med innstilling. I komiteen var det i alt vesentlig tilslutning til departementets forslag om omorganisering av høgskolesektoren.⁴⁷ Den reservasjon som ble uttalt var at «integrering og sammenslåing av institusjoner med forskjellig kultur og ulike tradisjoner vil bli en tidkrevende prosess som vil kreve modningstid. Sammenslåingen av enheter til nye høgskoler må derfor være faglig begrunnet og initieres i regionen».⁴⁸

Stortingskomiteen gikk i sin innstilling inn for å gjøre konkrete vedtak i 15 punkter. Det var en kraftig markering som er helt uvanlig ved behandlingen av stortingsmeldinger. Stortinget tok konkret stilling til en del spørsmål som hadde vært til vurdering i departementet i lang tid og som det hadde vært vanskelig å få til en endelig avklaring på, bl.a. på grunn av at de hadde betydelige økonomiske konsekvenser. Det var sjelden kost å oppleve så stor grad av

⁴⁵ St. meld nr. 40, Punkt 4.3 Institusjonsstruktur: Sammenslåing og faglig styrking side 30-41

⁴⁶ St.meld. nr. 40, Punkt 5 Styring og organisering side 48-69.

⁴⁷ Innst. S. nr. 230 – 1990-91 ble avgitt 13. juni 1991. Theo Koritzinsky var komiteleder. Marit Nybakk var ordfører for saken.

⁴⁸ Innst. S. nr. 230 side 13.

«stortingsregjereri» som dette. For det videre arbeidet i departementet var det likevel en forenkling og en lettelse å få disse avklaringene.⁴⁹

I vedtakene som ble gjort ved Stortingets behandling av saken 18. juni 1991, ble det bl.a. gitt pålegg til regjeringen om å fremme forslag om en felles lov for universitet og høyskoler, «et integrert Norgesnett for høyere utdanning og forskning» ble etablert, allmennlærerutdanningen ble utvidet til 4 år, praktisk-pedagogisk utdanning ble utvidet til ett år, film- og fjernsynsutdanning ble etablert på Lillehammer og det ble etablert ordning med opprykk til professor ved de regionale høyskolene.⁵⁰

Stortinget behandlet samme dag innstilling om organisering og styring i utdanningssektoren.⁵¹ Behandlingen skjedde på bakgrunn av St. meld. nr. 37 (1990-91) som var lagt fram 12. april 1991. En konsekvens av dette var at de statlige regionale oppgavene i utdanningssektoren ble lagt til fylkesmannens kontor. Dette gjaldt skoledirektørkontorene og sekretariatene for de regionale høyskolestyrene som ble underlagt fylkesmennene fra 1. august 1992. Med St. meld. nr. 37 ble målstyring lagt til grunn som overordnet styringsprinsipp for statsforvaltningen – tilpasset utdanningssektorens særlige behov. Det ble stadfestet at mål- og rammestyring ville forutsette et godt system for evaluering og tilbakerapportering. Dette skulle vise seg å få betydelige konsekvenser for ulike deler av utdanningssektoren.

Det hadde ikke vært enkelt å holde deler av høyskolesektoren utenfor en sterkere tilknytning til hele utdanningssektoren. Spesielt var det interesser knyttet til lærerutdanningen og dens forhold til skoleverket. Det måtte argumenteres for at lærerhøyskolene ikke kunne skilles fra det regionale høyskolesystemet og at nytt styringssystem ville resultere i institusjonsstyrer. Det tok tid før alle var innforstått med at det regionale høyskolesystemet ville bli endret og at sekretariatene til de regionale høyskolestyrene ville bli avviklet i 1994.

Med Stortingets vedtak 18. juni 1991 var grunnlaget for videre arbeid med høyskolereformen lagt. I departementet var Høyskoleseksjonen tidligere omorganisert fra fagkontor for ulike høyskoleslag til funksjonsinndelte kontor for personal, økonomi og studiesaker. Det var etablert ei stabgruppe med tre medarbeidere som sammen med en ekstra stilling som prosjektleder gjennomførte hoveddelen av planleggingsarbeidet i de tre årene fram til sommeren 1994.

Etter behandlingen i Stortinget i juni 1991 satte departementet i gang planleggingsarbeidet med brev til de regionale høyskolestyrene og de regionale høyskolene.⁵² Det ble gitt premisser og retningslinjer for lokalt planleggingsarbeid. Det ble satt opp tidsplan for arbeidet med 1. juli 1992 som frist for innsending av forslag om intern

⁴⁹ Innst. S. nr. 230 side 38.

⁵⁰ Stortingsforhandlinger nr. 54 18. juni side 4145 – 4200.

⁵¹ Innst. S. nr. 186 (1990-91)

⁵² Brevet er datert 26. september 1991, jnr. 91/10517.

institusjonsorganisering. Brevet var klart og tydelig utformet og fikk på et møte med direktørene for de regionale høgskolestyrene betegnelsen «Romerbrevet».

Høsten 1992 og tidlig vår 1993 var avsatt til møter med de ulike regionene og tilbakemelding fra departementet. Det ble tatt sikte på avklaringer slik at fusjonsforslagene kunne fremmes for Stortinget i oktober 1993 i forbindelse med budsjettframlegget for 1994. Ny styringsordning kunne da iverksettes i 1994. Departementet la ellers opp til i budsjettforslaget for 1993 at det bare skulle være én høgskoleenhet i en by. Dette var nødvendig for å avklare situasjonen i enkelte regioner.⁵³

Nytt høgskolemønster med omorganisering av 98 til 26 nye høgskoler ble fastsatt ved kongelig resolusjon 7. mai 1993. Det ga grunnlag for videre arbeid med intern organisering og bl.a. navn på institusjoner og avdelinger.⁵⁴

Høgskoleorganisasjonen i Oslo og Akershus mot 1. august 1994.

En region – to høgskoler.

Høgskolevirksomheten i Oslo og Akershus ble i årene fram mot 1994 utviklet som en enhet og uten særlig tanke på at det var fylkesgrenser mot Akershus – et fylke som geografisk er delt i to av Oslo. Denne enhetlige vurderingen preget også arbeidet i det regionale høgskolestyret.

RHOA oppnevnte i august 1988 et utvalg med Jan S. Levy som leder med oppgave å vurdere den framtidige organisering og videre utvikling av høgskoleutdanningen i regionen. Utvalget avga i august 1989 en omfattende innstilling der det bl.a. ble konkludert med etablering av fire høgskolesentra i regionen: På Bislet, på Kjeller, i Asker/Bærum og på Gaustad. Sentrene skulle ha hver sin faglige profil. Forslaget bar preg av det store behovet for bedre lokalforhold for de aller fleste høgskolene.

Etter en omfattende høringsrunde ble utvalgets tilråding behandlet i det regionale høgskolestyret i mars 1990 der det ble konkludert med at det burde etableres tre høgskolesentra: Bislet med pedagogisk profil, Gaustad med helsefaglig profil og Kjeller med teknologisk profil. For en del høgskoler skulle det foretas en videre vurdering.

RHOA oppnevnte i november 1991 en arbeidsgruppe med styreleder Grete Horntvedt som leder med oppgave å ajourføre og videreføre høgskolestyrets vedtak i mars 1990 på grunnlag av Levy-utvalgets innstilling. Arbeidsgruppen la i mars 1992 fram alternative forslag. Det ble her skissert mulighet for høgskolesentre med a)pedagogisk profil (Bislet), b)teknisk/teknologisk profil (Kjeller), c)helse- og sosialfaglig profil, d)kunstfaglig profil og d)utdanning rettet mot videregående skole.

⁵³ Eksempel på dette var Stavanger, Kristiansand og Oslo.

⁵⁴ Oppfølgingsbrev fra departementet datert 11. mai 1993, jnr. 91/10517.

Innstillingen ble gjenstand for en bred høringsrunde og deretter lagt fram for høgskolestyret. Høgskolestyret fattet i møte 25. juni 1992 vedtak om å tilrå overfor departementet at høgskolestrukturen i Oslo og Akershus utvikles i retning av en høgskoleenhet sammensatt av fire høgskolesentra med ulik lokalisering.

I planleggingsperioden etter sommeren 1991 var det ikke uventet en del uro i flere regioner, der det raskt ble diskusjoner om hvem som ønsket å bli organisert sammen med hvem. Ett hovedtrekk var nok at store høgskoler som hadde kommet godt i gang med forskning og hadde fagpersonale med høg kompetanse, var skeptiske til å bli slått sammen med høgskoler med liten forskningsaktivitet og lavere faglig kompetanse i personalet. Et annet forhold var at en del høgskoler som var nylig omorganisert og hadde fått benevnelsen høgskolesentra i egennavnet, sterkt markerte sin nye identitet og ønsket tid til konsolidering.

Gudmund Hernes hadde ytret håp om å komme ned mot 40 høgskoleenheter fra de 98 som en hadde i 1992. Med dette som bakgrunn ble det i flere regioner argumentert for at det burde etableres flere høgskolesentre i regionen, med plan om at disse kunne samlokaliseres.

Departementet hadde en tidsplan for arbeidet med alle regioner for å få klarlagt antall høgskoleenheter og deretter avdelingsinndeling. I dette arbeidet var det dialogmøter og skriftlige tilbakemeldinger. Planleggingen av hvordan høgskolereformen skulle gjennomføres i praksis gikk over tid. Naturlig nok ble både departementstilsatte og politisk ledelse utsatt for det en kan kalle lobbyvirksomhet fra ulike interesser og grupper.

I Oslo og Akershus gikk styret som nevnt ovenfor inn for å etablere en høgskole med 4 høgskolesentre. Blant høgskolene var det ikke full enighet om dette ut fra ulike beveggrunner. Det var flere som ivret for at det store antallet institusjoner i regionen tilsa at det burde etableres flere høgskoler i regionen. Ett av innspillene var at Bislet høgskolesenter som var etablert i 1992 måtte få fortsette som egen enhet. Andre ønsket et høgskolesenter på Romerike der høgre utdanning var lite utbygd. Samling av sykepleierhøgskolene var det også ønske om. Det kan se ut som om høgskolestyrets prinsipale holdning om en høgskole i regionen var uklar for mange, bl.a. fordi det skulle bli et nytt styringssystem og fordi forslagene om høgskolesentre kunne oppfattes som mulige høgskoleenheter.

Etter møte mellom departementet og institusjoner i Oslo og Akershus og det regionale høgskolestyret 26. november 1992 ble det i brev fra departementet stadfestet at den videre planlegging i regionen skulle basere seg på at det skulle være en høgskole i Oslo og Akershus slik det regionale høgskolestyret hadde tilrådd. Det ble i brevet også gitt en del kommentarer til forslagene fra regionen om navn på avdelinger og organiseringen i avdelinger.⁵⁵

Debatten i Stortinget 18. mars 1993 på grunnlag av interpellasjon fra Theo Koritzinsky viser godt hvor mange innspill som også hadde nådd kirke- og undervisningskomiteen der

⁵⁵ Brev datert 25. januar 1993, Jnr. 92/3318.

Koritzinsky var leder.⁵⁶ Det ble under debatten klarlagt at det kunne være flere høgszkoler i en region. At høgszkolene innen en by eller kommune skulle organiseres i en høgszkoleenhet ble stadfestet på nytt. Statsråd Hernes uttalte at om det fra det regionale høgszkolestyret kom fram til en enstemmig anbefaling om to høgszkolesentre i Oslo og Akershus, så ville det i tilfelle være tale om å legge ett i Oslo og et annet i Akershus. Departementet ville i så fall være innstilt på å se på det.⁵⁷

Med denne åpningen for egen høgszkole i Akershus var situasjonen brått en annen. Etter en diskusjon i møte i det regionale høgszkolestyret 30. mars 1993 ble det nedsatt en arbeidsgruppe med tre medlemmer blant de politisk oppnevnte representantene i styret som skulle legge fram «forslag til prosedyre for eventuell ny behandling av spørsmålet om antall høgszkolesentre i Oslo og Akershus».⁵⁸ Det var viktig å klarlegge grunnlaget for et enstemmig vedtak i høgszkolestyret.

Til høgszkolestyrets møte 20. april forelå det en klar tilråding om en høgszkole i Oslo og en høgszkole i Akershus med forslag til avdelingsinndeling.⁵⁹ I drøftingsmøte med de tillitsvalgte 16. april 1993 var det enighet om at det skulle etableres to høgszkoler i regionen. Siden vedtaket i juni 1992 om én høgszkole i regionen, var det nå flere som hadde endret syn. I det regionale høgszkolestyret ble det 20. april 1993 gjort enstemmig vedtak om en høgszkole i Oslo og en i Akershus.

Ved kongelig resolusjon 7. mai 1993 fikk Oslo og Akershus hver sine høgszkoler. I brev 11. mai 1993 orienterte departementet om innholdet i den kongelige resolusjonen og videre arbeid med omorganiseringen av de regionale høgszkolene til nytt høgszkolemønster.⁶⁰

Det regionale høgszkolestyret for Oslo og Akershus hadde tilrådd at Statens yrkespedagogiske høgszkole ble organisert sammen med Høgszkolen i Akershus som en Avdeling for yrkeslærerutdanning sammen med Stabekk høgszkole. I foredraget til kongelig resolusjon åpnet departementet for en slik løsning dersom SYH kunne få lokaler i tilknytning til Stabekk høgszkole, men SYH ble inntil videre plassert sammen med Høgszkolen i Oslo.

I departementets brev 25. juni 1993 til høgszkolestyret og høgszkolene i Oslo og Akershus ble det uttalt at «Det synes nå å ligge til rette for at Statens yrkespedagogiske høgszkole kan få lokaler på Stabekk. Høgszkolen kan da organisatorisk knyttes til Høgszkolen i Akershus fra 1994 innen en felles avdeling sammen med Stabekk høgszkole».⁶¹

⁵⁶ Forhandlinger i Stortinget 1993 side 3019 – 3031.

⁵⁷ Forhandlinger i Stortinget 1993 side 3030.

⁵⁸ Sak nr. 33/1993 i RHOA-styret. Medlemmene i gruppen ble Anne Marie Tannæs, Ap Oslo, leder. Jan S. Levy, H Oslo, Ragnhild Reisæter SV Akershus/Harald Løbak Thorsen, Ap Akershus. De to siste skulle alternere om å delta i møtene.

⁵⁹ Sak nr. 40/1994 til RHOA-styret.

⁶⁰ Jnr. 91/10517.

⁶¹ Jnr. 92/3318.

Departementet kommenterte i dette brevet også en del forhold knyttet til avdelingsorganiseringen og fellesløsninger for administrative spørsmål. Departementet kunne bl.a. ikke godkjenne den foreslåtte avdelingen for helsefag, lærerutdanning og journalistikk. Dette forslaget brøt med de faglige forutsetningene som var lagt til grunn for avdelingsinndeling. Virksomheten ved Bislet høgskolesenter måtte deles opp i flere avdelinger. Det ble forøvrig gitt flere føringer for det videre arbeidet med avdelingsinndelingen. Tilbakemeldingen fra departementet medførte betydelige endringer i forhold til de vurderinger som var gjort i det regionale høgskolestyrets arbeid og medførte at departementets endelige beslutninger om avdelingsinndeling og administrasjonsordning for Høgskolen i Oslo kom så seint at det ble liten tid til å forberede virksomheten ved den nye institusjonen.

Departementet ga i brev 16. mars 1994 retningslinjer for prosedyre ved forslag, valg og oppnevning av nye styrever. I Regjeringens resolusjon 28. april 1994 om reglement for styre, styringsorganer, råd og utvalg ved de nye høgskolene ble det fastsatt normalmodell for styrene med i alt 11 medlemmer, bestående av rektor (styrets leder), prorektor, 3 faglig tilsatte, 1 teknisk-administrativt tilsatt, 2 studenter og 3 eksterne medlemmer. For Høgskolen i Oslo ble det gjort unntak slik at styret fikk 13 medlemmer (to ekstra medlemmer fra faglig tilsatte og eksterne). De eksterne styremedlemmene til HiO-styret ble oppnevnt med brev fra departementet 22. juli 1994.

Alle de 26 nye høgskolene fikk styreordning med valgt rektor som styreleder. Rektor var formelt øverste faglige leder ved høgskolen med direktør tilsatt av departementet som leder av administrasjonen.

Fra 1. august 1994 fikk høgskolene i Oslo og Akershus følgende interne organisering:

Høgskolen i Oslo (HiO).

Avdeling for ingeniørutdanning. Tidligere Oslo ingeniørhøgskole.

Avdeling for sykepleierutdanning. Tidligere Ullevål, Aker og Statens sykepleierhøgskoler.

Avdeling for helsefag. Fra Bislet høgskolesenter, fysioterapi-, ortopediingeniør-, mensendieck-, radiograf- og bioingeniørutdanningene. Ergoterapi fra SLFO. Tidligere Statens reseptarhøgskole.

Avdeling for estetiske fag. Tidligere Statens lærerhøgskole i forming, Oslo og Østlandets musikkonservatorium.

Avdeling for lærerutdanning. Tidligere Barnevernsakademiet i Oslo og allmennlærerutdanningen fra Bislet høgskolesenter.

Avdeling for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag. Tidligere Norsk journalisthøgskole og Statens bibliotek- og informasjonshøgskole.

Avdeling for økonomi-, kommunal- og sosialfag. Tidligere Norges kommunal- og sosialhøgskole og Økonomisk college.

Høgskolen i Akershus (HiAk).

Avdeling for formgivning og produktdesign. Tidligere Statens lærerhøgskole i forming, Blaker.

Avdeling for sykepleierutdanning. Sykepleierhøgskolen i Lørenskog.

Avdeling for yrkeslærerutdanning. Tidligere Stabekk høgskole og Statens yrkespedagogiske høgskole.

Avdeling for vernepleierutdanning. Tidligere Oslo og Akershus vernepleierhøgskole.

Avslutning og tilbakeblikk.

De sentrale hendelsene for høgskolene sett tilbake fra 1970-årene, kan sies å være Stortingets vedtak om styringsordningen for høgskolene våren 1975 med Langslets kompromiss. Et politisk kompromiss i en viktig strategisk sak gir ofte ikke en vellykket løsning. Det må likevel kunne sies at de regionale høgskolestyrene i mange regioner hadde stor betydning for utbyggingen av høgre utdanning i regionen. Perioden med regionale høgskolestyrer kan på mange måter sies å være et mellomspill. Høgskolene fikk tid til å konsolidere seg og kom for manges vedkommende med høgskolereformen i 1994 til å ta en førende rolle inn i 1990-årene med felles lov og styringsordning for universitet og høgskoler.

De tre årene med planlegging og gjennomføring av høgskolereformen var både interessant og givende for de av oss som arbeidet med dette i departementet. Etter gjennomgangen av de 17 regionene var konklusjonen at 98 høgskoler var blitt 26. Vi som hadde arbeidet tett på saken mente at det burde ha vært et lavere antall, men Hernes hadde ikke regnet med at det ble mye færre enn 40. Tilbakemeldingene underveis ga oss tro på at det var en viktig og riktig reform. Nå var neste mål å få institusjonene til å fungere godt og ta i bruk den råderetten institusjonene fikk etter reglement og retningslinjer. En naturlig følge var at det ble vedtatt en felles lov for universitet og høgskoler.⁶² Dette skjedde allerede i 1995.

Også for egen del ble 1994 et vendepunkt. Jeg gikk fra en god og interessant arbeidsplass der jeg hadde brukt mer enn 23 år av livet. Jeg hadde opplevd 1970-årene med sterk sentral styring fra departementet og rektor som «eneveldig» leder. Det hadde over tid skjedd store endringer ved høgskolene. Jeg hadde opparbeidet et kjent og nært forhold til mange av de som arbeidet ved høgskolene og de regionale høgskolestyrene. Med de nye fullmaktene og rettighetene som de nye høgskolene ville få, ville det på nytt bli store endringer både for høgskolene og for departementstilsatte. Jeg fikk muligheten til å gå ut i den praktiske

⁶² Et lovutvalg med Jan Frithjof Bernt som leder ble nedsatt i 1993, avga forslag i NOU 1993:24. Departementets forslag til felles lov ble lagt fram 10. juni 1994 med Ot.prp. nr. 85 (1993-94). Lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høgskoler ble satt i verk fra 1. januar 1996.

hverdagen ved en av de nye institusjonene og forlot Y-blokka i juni 1994 til en ny fase i yrkeslivet.

Kilder:

Innstilling om videreutdanning for artianere m.v. (nr. 1 avgitt 20. juni 1966, nr. 2 avgitt 20. juni 1967 og nr. 3 avgitt 15. mars 1968.)

Ot. Prp. Nr. 51 (1971-72) Om lov om lærarutdanning.

Ot.prp. nr. 36 (1972-73) Om lov om lærarutdanning.

St. meld. Nr. 66 (1972-73) Om den videre utbygging og organisering av høgre utdanning.

St. meld. Nr. 17 (1974-75) Om den videre utbygging og organisering av høgre utdanning.

Innst. S. nr. 272 (1974-75) fra kirke- og undervisningskomiteen om den videre utbygging og organisering av høgre utdanning.

Forhandlinger i Stortinget 5. juni 1975 på grunnlag av Innst. S. nr. 272.

Reglement for de regionale høgskolestyrene 20. februar 1976.

Rundskriv F-117/1977 av 22. august 1977 fra departementet om ikrafttreden av endringer i lov om lærerutdanning og iverksettingen av reglement for de regionale høgskolestyrene.

St. meld. nr. 56 (1978-79) Om å opprette regionalt høgskolestyre for Oslo/Akershus.

Innst. S. nr. 226 (1978-79) fra kirke- og undervisningskomiteen om å opprette regionalt høgskolestyre for Oslo/Akershus.

Forhandlingene i Stortinget 11. mai 1978 på grunnlag av Innst. S. nr. 226.

St.meld. nr. 66 (1984-85) Om høyere utdanning.

St. meld. nr. 19 (1986-87) Tillegg til St. meld. nr. 66 (1984-85) Om høyere utdanning.

Innst. S. nr. 124 (1986-87) fra kirke- og undervisningskomiteen om høyere utdanning. Avgitt 31. mars 1987

Forhandlingene i Stortinget 5. april 1987.

Skriv fra Kirke- og undervisningsdepartementet 20. oktober 1980 (Jnr. 5655/5656/5657 UhH 80) om overføring av helsepersonellutdanning på høgre nivå.

Skriv fra Kultur- og vitenskapsdepartementet 3. desember 1985 (4107 UhH 85) om statsovertakelse av helsefaghøgskoler per 1. januar 1986.

NOU 1988:28 Med viten og vilje. Innstilling fra Universitets- og høgskoleutvalget avgitt til Kultur- og vitenskapsdepartementet 9. september 1988.

Styringsordning for regionale høyskoler. Utredning for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet av Anne-Lise Bakken og Einride Hveding avgitt januar 1991.

Innst. S. nr. 230 (1990-91) fra Kirke- og undervisningskomiteen, avgitt 13. juni 1991.

Forhandlinger i Stortinget på grunnlag av Innst. S. nr. 230, 18. juni 1991.

Oppfølging av St. meld. nr. 40 (1990-91) – sammenslåing i høyskolesektoren – planleggingsarbeid. Brev 26. september 1991 fra KUF (91/10517) Kalt «Romerbrevet».

Forhandlinger i Stortinget 18. mars 1993. Interpellasjon fra Theo Koritzinsky.

Kongelig resolusjon (7. mai 1993) om omorganisering av de regionale høyskolene til nytt høyskolemønster. Videre arbeid. Brev fra KUF 11. mai 1993 (91/10517).

Brev fra KUF 25. januar 1993 (92/3318) Omorganisering av høyskolesektoren i Oslo og Akershus.

Brev fra KUF 25. juni 1993 (92/3318) Organiseringen av høyskolesektoren. Høyskolemønster og avdelingsinndeling i Oslo og Akershus.

Brev fra KUF 3. mai 1994 (94/3773) Høyskolen i Oslo. Styremodell.

Referat fra styremøtene i Det regionale høyskolestyret for Oslo og Akershus (RHOA).

Høyskoleliv i Pilestredet – om Grotid og tids-Cleme(t). HiO 10-år 2004. Artikkelsamling.

Forfatteren er født i 1942. Han er cand. philol. 1970 med historie hovedfag. Han var tilsatt i Kirke- og undervisningsdepartementet fra januar 1971 som saksbehandler, fra 1976-85 som byråsjef for lærerutdanning og fra 1985- 1994 som underdirektør og seksjonsleder for Høyskoleseksjonen i Universitets- og høyskoleavdelingen. Fra 1994 – 2011 var han høyskoleledelse ved Høyskolen i Oslo.